

Trivsel i kreativ ungdomsverksamhet

En studie om ungdomars trivsel i det öppna kreativa utrymmet i Pargas inom SKAPA-projektet

Linda Fredriksson

Ida Hisinger

Fanny Lindholm

Julia Strömberg

Examensarbete för Socionom (YH)-examen

Utbildning till socionom, Åbo

Åbo 2025

EXAMENSARBETE

Författare: Linda Fredriksson, Ida Hisinger, Fanny Lindholm och Julia Strömberg

Utbildning och ort: Utbildning till socionom, Åbo

Titel: Trivsel i kreativ ungdomsverksamhet – En studie om ungdomars trivsel i det öppna kreativa utrymmet i Pargas inom SKAPA-projektet

Datum: 9.5.2025

Sidantal: 43

Bilagor: 8

Abstrakt

Examensarbetet är ett beställningsarbete av Pargas stad och görs inom SKAPA-projektet. Syftet med examensarbetet var att samla ihop information om vad som får ungdomar att trivas i det öppna kreativa utrymmet i Pargas. Som metoder användes en litteraturöversikt för att ta reda på vilka faktorer som påverkar trivseln i ungdomsverksamheter och på basis av den utfördes en kvalitativ undersökning i form av semistrukturerade intervjuer i det kreativa utrymmet. Avgränsningar har gjorts för att examensarbetet inte ska bli för omfattande, och de målgrupperna som läggs fokus på är ungdomar med neuropsykiatriska drag och regnbågsunga.

Av intervjusvaren gjordes en induktiv innehållsanalys och efter det jämfördes resultaten från litteraturöversikten och innehållsanalysen. Resultaten visar att faktorer som påverkar trivseln i det kreativa utrymmet är trygg atmosfär, människorelationer, möjlighet att vara kreativ, möjlighet att påverka, fri verksamhet och olika modersmål. Utgående från resultaten från examensarbetet sammanställdes en plansch. Plansen delades med de uppsökande ungdomsarbetarna i Pargas och fungerar som ett verktyg för att marknadsföra det kreativa utrymmet.

Språk: svenska

Nyckelord: trivsel, trygghet, ungdomsverksamhet

OPINNÄYTETYÖ

Tekijät: Linda Fredriksson, Ida Hisinger, Fanny Lindholm ja Julia Strömberg

Koulutus ja paikkakunta: Sosionomi, Turku

Nimike: Viihtyvyyden luovassa nuorisotoiminnassa – Tutkimus nuorten viihtyvyydestä avoimessa luovassa tilassa Paraisilla SKAPA-projektissa/Trivsel i kreativ ungdomsverksamhet – En studie om ungdomars trivsel i det öppna kreativa utrymmet i Pargas inom SKAPA-projektet

Päivämäärä: 9.5.2025

Sivumäärä: 43

Liitteet: 8

Tiivistelmä

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Paraisten kaupunki SKAPA-projektin puitteissa. Opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä tietoa siitä, mikä saa nuoret viihtymään avoimessa luovassa tilassa Paraisilla. Menetelminä käytettiin kirjallisuuskatsausta, jonka avulla selvitettiin mitkä tekijät vaikuttavat nuorten viihtyvyyteen nuorisotoiminnassa, ja sen pohjalta toteutettiin kvalitatiivinen tutkimus puolistrukturoitujen haastattelujen muodossa luovassa tilassa. Rajauksia on tehty, jotta opinnäytetyöstä ei tulisi liian laaja, ja kohderyhmät, joihin keskitytään, ovat nuoret, joilla on neuropsykiatrisia piirteitä, ja sateenkaarinuoret.

Haastatteluvastauksista tehtiin induktiivinen sisällönanalyysi, jonka jälkeen kirjallisuuskatsauksen ja sisällönanalyysin tuloksia verrattiin toisiinsa. Tulokset osoittavat, että hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä luovassa tilassa ovat turvallinen ilmapiiri, ihmissuhteet, mahdollisuus olla luova, mahdollisuus vaikuttaa, vapaa toiminta ja erilaiset äidinkielet. Opinnäytetyön tulosten perusteella laadittiin juliste. Juliste jaettiin Paraisten nuorisotyöntekijöille ja toimii työkaluna luovan tilan mainostamisessa.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: viihtyvyys, turvallisuus, nuorisotoiminta

BACHELOR'S THESIS

Authors: Linda Fredriksson, Ida Hisinger, Fanny Lindholm och Julia Strömberg

Degree Programme: Social Services, Turku

Title: Well-being in Creative Youth Work – A Study of Young People's Well-being in the Open Creative Space in Pargas Within the SKAPA Project/Trivsel i kreativ ungdomsverksamhet – En studie om ungdomars trivsel i det öppna kreativa utrymmet i Pargas inom SKAPA-projektet

Date: 9/5/2025

Number of pages: 43

Appendices: 8

Abstract

This bachelor's thesis is a commissioned work by the Town of Pargas and is a part of the SKAPA project. The purpose of the thesis was to gather information about what makes young people achieve well-being in the open creative space in Pargas. As methods, a literature review was used to find out which factors affect the well-being in youth activities and based on it, a qualitative study was carried out in the form of semi-structured interviews in the creative space.

Delimitations have been made so that the thesis will not be too extensive, and the target groups focused on are young people with neuropsychiatric features and LGBTQ+ youth.

An inductive content analysis was performed on the interview responses, after which the results of the literature review and the content analysis were compared. The results show that factors affecting well-being in the creative space are safe atmosphere, human relations, opportunity to be creative, opportunity to influence, free activity and different mother tongues. Based on the results of the thesis, a poster was compiled. The poster was shared with the outreach youth workers in Pargas and serves as a tool to promote the creative space.

Language: Swedish

Key words: well-being, safety, youth work

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Syfte och mål.....	2
3	Bakgrund.....	2
4	Relationernas inverkan på trivsel.....	3
4.1	Vänskapsrelationer.....	3
4.2	Relationer mellan icke-föräldravuxna och ungdomar.....	5
5	Teorier och koncept	6
5.1	Empowerment	7
5.2	Motivation.....	9
5.3	Identitetsskapande och identitetsteorin	11
5.4	Trivsel utgående från SOC	12
5.5	Ibashi-konceptet som inspiration för att främja trivsel	13
6	Främjande av trivsel i tidigare projekt	15
7	Unga med neuropsykiatriska drag.....	17
7.1	Styrkor och svagheter hos unga med AST	17
7.2	Styrkor och svagheter hos unga med ADHD.....	19
7.3	Professionellas beaktande av unga med AST och ADHD.....	20
8	Regnbågsungdomar.....	21
8.1	Varför är regnbågsungdomar i en sårbar position?	22
8.2	Regnbågsungdomars upplevelser av diskriminering.....	23
8.3	Vad ska professionella ta i beaktande vid bemötande av regnbågsunga?	24
9	Metod.....	27
10	Resultat.....	28
10.1	Trygg atmosfär.....	29
10.2	Människorelationer	29
10.3	Möjlighet att vara kreativ.....	30
10.4	Möjlighet att påverka	31
10.5	Fri verksamhet.....	32
10.6	Olika modersmål	33
10.7	Utvecklingsbehov	33
10.8	Planschen	34
11	Diskussion.....	34
11.1	Diskussion om resultat.....	35
11.2	Tillförlitlighet	37
11.3	Diskussion om etiska val och överväganden.....	38
11.4	Utvärdering i relation till examensarbetets syfte och mål	38

12	Källförteckning	40
----	-----------------------	----

Tabell 1: Trygg atmosfär	29
Tabell 2: Människorelationer	30
Tabell 3: Möjlighet att vara kreativ	31
Tabell 4: Möjlighet att påverka	32
Tabell 5: Fri verksamhet	33
Tabell 6: Olika modersmål	33
Tabell 7: Utvecklingsbehov	34

Bilaga 1: Informationsbrev	1
Bilaga 2: Informaatiokirje	2
Bilaga 3: Samtyckesblankett	3
Bilaga 4: Suostumuslomake	4
Bilaga 5: Intervjuguide	5
Bilaga 6: Haastattelukysymykset	6
Bilaga 7: Plansch	7
Bilaga 8: Juliste	8

1 Inledning

I examensarbetet, som är ett beställningsarbete av Pargas stad, tar vi en närmare titt på vad som får unga att trivas i det nyligen uppstartade kreativa utrymmet i Pargas. Det här görs genom en litteraturöversikt och genom att intervjua ungdomar som besöker utrymmet. I examensarbetet undersöker vi vilka faktorer som påverkar trivseln i ungdomsverksamheter. Med ungdomsverksamheter menar vi i det här examensarbetet frivilliga verksamhetsformer för personer i åldern 13–29. Det kreativa utrymmet i Pargas har ungdomar i åldern 15–20 som målgrupp och ska vara ett tvåspråkigt kreativt utrymme för ungdomar, som ett alternativ för ungdomar som inte trivs på den traditionella ungdomsgården (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025). I december 2024 fanns det i hela Finland 384 015 unga i åldern 15–20 och i Pargas var antalet 960 (Sotkanet.fi, 2025).

Trivsel som begrepp är väldigt mångfacetterat; enligt Svenska Akademiens ordbok betyder trivsel att (fysiskt) må bra och en god eller gynnsam tillväxt eller framgång (Svenska Akademiens ordbok 1). Trygghet å andra sidan beskrivs som något som innebär, erbjuder eller medför säkerhet, beskydd eller hjälp (Svenska Akademiens ordbok 2). Enligt det här kan vi dra slutsatsen att båda begreppen går hand i hand med välbefinnande. I det här examensarbetet använder vi begreppen trivsel och trygghet parallellt.

Hälsa i skolan-enkäten är en datainsamling som besvaras av elever i årskurs fyra, fem, åtta och nio i grundskolan samt första och andra årets studerande vid gymnasier och yrkesläroanstalter. Enligt resultaten från Hälsa i skolan 2023 upplevde sig 21 % av flickorna i årskurs åtta och nio, 20 % av flickorna i gymnasiet och 26 % av flickorna i yrkesläroanstalterna ganska ofta eller hela tiden ensamma. Bland pojkarna var andelen lägre. Flickorna upplevde också oftare en svagare delaktighet än pojkarna. Andelen flickor som upplevt mycket svag delaktighet var 17 % i årskurs åtta och nio, 12 % bland första och andra årets studerande i gymnasiet och 15 % bland första och andra årets studerande i yrkesutbildningen. (Institutet för hälsa och välfärd 1, 2023). Vi kan konstatera att det kreativa utrymmet kan fungera som en trivsamt plats som ökar känslan av delaktighet för de unga som annars upplever en svag delaktighet och känner sig ensamma.

2 Syfte och mål

Syftet med examensarbetet är att samla ihop information om vad som får ungdomar att trivas i det öppna kreativa utrymmet i Pargas. Målet är att främja de ungas trivsel. Det här uppnår vi genom att ge de professionella i utrymmet information om faktorer som påverkar de ungas trivsel och genom att ge de uppsökande ungdomsarbetarna i skolorna bättre verktyg för att marknadsföra utrymmet. Verkyget är en plansch (Bilaga 7: Plansch) som kortfattat berättar om resultaten från examensarbetet.

3 Bakgrund

Uppdragsgivaren för examensarbetet är Pargas stad och examensarbetet görs inom SKAPA-projektet. Till projektets huvudmålsättningar hör ökad tillgänglighet till konstundervisning, kompetenshöjande verksamhet för konstpedagoger, att utveckla köptjänstmodellen, att skapa och stärka samarbeten och marknadsföring av kulturskolorna. Projektet har som syfte att starta upp ett tvåspråkigt kreativt utrymme för ungdomar, som ett alternativ för ungdomar som inte trivs på den traditionella ungdomsgården i Pargas på grund av stökiga och högljudda miljöer. Projektet samarbetar med de uppsökande ungdomsarbetarna för att nå ungdomar i behov av den här typen av förebyggande stöd. (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025).

Målgruppen för det kreativa utrymmet är ungdomar i åldern 15–20 som har ett intresse för konstnärliga aktiviteter och kreativt skapande och/eller som riskerar att bli socialt isolerade och utveckla psykisk ohälsa. Verksamheten har som mål att vara en tvåspråkig och tillgänglig lågröskelverksamhet. Utrymmet ska vara en kreativ och stödjande miljö, där ungdomarna har friheten att skapa själva utan strikta ramar och instruktioner, och ungdomsledarens roll är stöttande snarare än styrande. Dessutom ska verksamheten främja psykisk hälsa och motverka isolering. Uppdragsgivaren bad om information om vad som lockar ungdomarna till verksamheten, och vi bestämde oss för att i examensarbetet fokusera på vad som får ungdomar att trivas i verksamheten. (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025).

4 Relationernas inverkan på trivsel

I det här kapitlet tar vi upp hur vänskapsrelationer och icke-föräldravuxnas närvaro påverkar ungas trivsel. Vi tar bland annat upp forskning kring vänners positiva och negativa inverkan på varandra och vad som krävs för att goda vänskapsrelationer ska skapas. Dessutom diskuterar vi hur stöd från föräldrar och icke-föräldravuxna skiljer sig åt. Icke-föräldravuxen är en ungefärlig översättning av *SNPA*, alltså *supportive nonparent adult* (Hagler & Poon, 2023), eftersom det inte finns någon direkt motsvarighet på svenska.

4.1 Vänskapsrelationer

Vänskapsrelationer har i fritidsverksamheter ignorerats och ansetts vara skadliga för ungdomens positiva utveckling skriver Wiggins i sin artikel *Critical friendship: Helping youth lift as they climb together* (2018). Studien handlar om vänskapens positiva och negativa inverkan på unga personer. Wiggins har själv gjort en undersökning med 17 deltagare på en ungdomsgård i USA. Wiggins intervjuade nio studerande i *high school* och åtta studerande i *college*. Intervjuerna gjordes både i grupp och individuellt. Frågorna i intervjun handlade om ungdomarnas koppling till ungdomsgården. Till exempel hur ungdomarna skilde mellan nära vänner och vänner från ungdomsgården, på vilken nivå de påverkade varandra samt hur dessa nätverk bildades. Studerande i *college* ansåg ungdomsverksamheten som en familj då de redan deltagit i den i sex år. Vänskapen påverkades starkt av deras delade mål. (Wiggins, 2018).

Wiggins studie kom fram till att kamratgrupperna ofta skapades inom samma åldersgrupper. Det som också kom fram är att samma intressen kan skapa vänskaper. Vänskapen mellan ungdomar från skolan och från ungdomsgården var olika. På ungdomsgården hade vännerna samma mål och intressen, vilket ledde till att de tillsammans försökte uppnå dem. (Wiggins, 2018). Vi antar att de samma målen och intressen skapar en "vi-känsla" eller känsla av samhörighet och kan leda till att ungdomarna ser vännerna lika nära som en familjemedlem.

Studerande i *high school* pratade på intervjuerna om hur viktigt det var att få spendera tid med vännerna. Tid spelade även en stor roll i att kunna komma in i redan bildade grupper; de studerande som kom senare till ungdomsgården hade svårare att bilda

vänkskapsrelationer. Att komma in i redan skapade grupper var dock inte en oöverkomlig utmaning. (Wiggins, 2018). Vi tycker att det är en mycket positiv sak att ungdomar som besöker det kreativa utrymmet senare eller nu och då ändå har möjlighet att få vara en del av dessa nära vänskaper. Utrymmets låga tröskel gör det enklare för nya medlemmar att komma med. Det är alltså bra att ungdomarna kan spendera tid fritt sinsemellan i det kreativa utrymmet för att främja formandet av dessa nära relationer och samtidigt trivseln.

Positiva resultat för vänskap mellan ungdomar har även hittats i andra studier gjorda med högpresterande elever. Resultatet bevisade att eleverna trodde mer på sig själva då de var tillsammans med vännerna och de uppmuntrade varandra vid underprestation. Uppmuntran från vänner fungerade som ett stöd vid misslyckande. (Wiggins, 2018). Vi tycker att detta är något som är viktigt för ungdomar som kanske inte litar på sig själva. Dessa vänskaper kan säkert skapa högre självförtroende och bidra till att ungdomarna strävar efter sina mål utan att ge upp. Då vännerna i gruppen stödjer varandra ökar högst antagligen ungdomarnas trivsel.

Positiva resultat hittades också i en annan studie där deltagarna nämnde att deras konstnärliga aktivitet var ett sätt att ha kontakt med andra. Den här kontakten hade en positiv inverkan på dem själva och andra. Vissa deltagare såg konst som ett sätt att bygga relationer med andra genom att dela sina egna sätt att se på världen. (Malin, 2015). Vi anser att genom att gå med i det kreativa utrymmet kan ungdomarna skapa nya kontakter som annars kanske inte skulle uppkomma. Om de unga inte har andra fritidsintressen så är det kreativa utrymmet ett bra sätt att träffa andra unga och inte till exempel endast klasskamraterna, och dessutom personer med liknande intressen. Att dela erfarenheter och tankar kring livet tänker vi att kan vara viktigt och ungdomarna kan lära sig mycket av varandra och de här faktorerna kan få de unga att trivas.

I tidigare studier har vänskap mellan ungdomar visat sig ha även negativa aspekter. Bland annat har det bevisats att högriskungdomars problembeteenden eskalerade när de var i grupper tillsammans med andra högriskungdomar. Dessutom har det kommit fram att påverkbara ungdomar hade risken att pressas till riskfyllda beteenden och att uppleva depression. Kamratgrupper har setts som ett medel att sprida avvikelser, missbruk och aggressivitet till andra. (Wiggins, 2018). Vi tycker det kreativa utrymmet måste vara trivsamt och vänskaperna trygga för att utrymmet ska ha en positiv inverkan på

ungdomarnas psykiska hälsa. Dels kan ungdomar med riskbeteende få förebyggande hjälp via utrymmet, vilket är en positiv aspekt med att de kommer till utrymmet. Dels kan de här ungdomarnas närvaro vara riskabel för ungdomar som enkelt går med i riskbeteenden. Vi tycker att de professionella har ansvaret att se till att ungdomarna känner sig trygga i det kreativa utrymmet och stödja goda vänskapsrelationer. Om någon ungdom bidrar till otrygghet måste de professionella själva vara redo att avgöra när de begränsar ungdomens möjlighet till att delta i verksamheten.

Ungdomsrelationerna i det kreativa utrymmet kommer troligen skapas med hjälp av tid och samma intressen. Vi kan konstatera att vänskap är en viktig faktor som bidrar till att ungdomarna kan trivas i utrymmet. Vänskapsrelationerna som bildas kan leda till högre självförtroende hos deltagarna och även ökad trivsel.

4.2 Relationer mellan icke-föräldravuxna och ungdomar

Vuxna som jobbar i det kreativa utrymmet kan ha en stor inverkan på de ungas trivsel. Det här kan vi anta utifrån en studie om hur stödjande vuxna som inte är föräldrar påverkar ungdomars välmående. Studien kom fram till att de vuxna har en positiv inverkan på ungdomars välbefinnande. Tidigare forskning har också kommit fram till liknande resultat. Icke-föräldravuxna är kopplade till bättre beteendemässiga, psykosociala och akademiska funktioner hos ungdomar. Forskning har också kommit fram till att sociala färdigheter hos unga utvecklades om man hade en icke-föräldravuxen som stöd. Dessa vuxna befinner sig i ett så kallat mellanläge av förälder och vän, vilket anses vara en fördel för att hjälpa de unga utveckla sociala färdigheter och kamratrelationer. (Hagler & Poon, 2023).

På global nivå är tillgången till en stödjande icke-föräldravuxen ojämnt fördelad. Sociala fördelar som ljus hudfärg och hög inkomstnivå som påverkar tillgången till fritidsaktiviteter är avgörande faktorer. (Hagler & Poon, 2023). Vi anser att det kreativa utrymmets mål, som är bland annat att erbjuda lågtröskelverksamhet, tillgänglighet och en stödjande miljö (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025), motarbetar ojämnt stöd. Det är inte garanterat att alla unga har en stödjande familj, men stödet i det kreativa utrymmet skiljer sig åt från stödet de unga får från sina föräldrar, eftersom de vuxna i utrymmet strävar efter att ge lika mycket stöd åt varje ungdom. Vi kan konstatera att trivseln i utrymmet ökar om en bra relation bildas mellan de professionella och deltagarna.

I studien framkommer det också att effekterna av stödet från en icke-föräldravuxen blir långvarigare och inverkar därför positivare på individen om det bildas ett så kallat mentorskap, alltså en fördjupad relation. De två saker som relationen påverkar mest är den psykosociala utvecklingen och framgång i skolan och utbildningen. (Hagler & Poon, 2023). Det är ändå inte garanterat att en fördjupad relation bildas mellan de professionella och unga i det kreativa utrymmet, för att ungdomarna har möjligheten att själva välja hur många gånger de vill delta i verksamheten.

Annan forskning om betydelsen av icke-föräldravuxnas närvaro visar att ungdomars sociala och emotionella trygghet kan stödas av professionella inom konstaktiviteter. För att det här ska uppnås är det viktigt att de har tillräcklig kunskap och färdigheter för att medvetet kunna uppmuntra unga till att delta i konstundervisning. (Fried, et al., 2023). Det kunde vara bra att de professionella i det kreativa utrymmet är medvetna om hur de kan stöda de unga inom andra områden än bara konst. För en del ungdomar kan en vuxen där vara en av de få trygga vuxna i deras liv. Genom att förstå hur en bra stämning och trygg atmosfär skapas kan allt fler ungdomar trivas där.

Vi tänker att de professionella i det kreativa utrymmet har en viktig roll med tanke på att skapa en känsla av trygghet. Vi tänker att det skulle vara viktigt för de vuxna att veta vilken stor betydelse deras stöd kan ha för de unga. Att känna sig trygg är troligen en av de viktigaste faktorerna som borde uppfyllas för att de unga ska trivas i verksamheten och vilja delta på nytt.

5 Teorier och koncept

I det här kapitlet behandlar vi teorier och koncept som kan tillämpas eller tas i beaktande i det kreativa utrymmet för att främja ungas trivsel. Vi tar upp empowerment, motivation, identitetsskapande och identitetsteorin, trivsel utgående från SOC och ibasho-konceptet. I kapitlet kopplar vi med jämna mellanrum teorierna och koncepten till det kreativa utrymmet.

5.1 Empowerment

Ordet empowerment används nuförtiden i samband med människogrupper som anses ha en svag position i samhället. De är bland annat invandrare, homosexuella och personer med drogmissbruk, psykiska sjukdomar eller funktionsvariationer. Som ett individuellt fenomen kan empowerment sägas handla om den enskildes möjligheter att utöva makt och inflytande i relation till viktiga områden i det egna livet, inte om att utöva makt över andra. Den andra typen av empowerment är kollektiv mobilisering och dessa två typer är relaterade till varandra. Individer som är i risk att bli marginaliserade och isolerade vill sällan ta upp sina upplevelser om detta, men genom att bli en del av ett kollektiv eller en social rörelse kan de känna sig starkare och uppleva stolthet. (Askheim & Starrin, 2007).

Detta antar vi att vissa unga som deltar i det kreativa utrymmet kan uppleva. Att bli en del av ett kollektiv anser vi dock att är en process som tar tid, men som vi senare tar upp är känslan av sammanhang starkt kopplad till trivsel. I det kreativa utrymmet har ungdomarna en möjlighet att lära känna andra som eventuellt har upplevt liknande saker i livet, vilket kan ge tröst och en känsla av att man inte är den enda som har gått igenom vissa saker. Ett annat sätt att bidra specifikt till den individuella upplevelsen av empowerment kan i det kreativa utrymmet vara att ungdomarna själva får påverka vad som görs i utrymmet, det vill säga att utöva inflytande. Då har de makten att påverka beslut som görs, vilket får individen att känna sig hörd. Maktpositionen mellan de professionella och ungdomarna blir också mer jämlik på det här sättet.

En liknande syn på empowerment framkommer i artikeln *A Critical Examination of an Urban-Based Youth Empowerment Strategy: The Teen Empowerment Program* (Pearrow, 2008). Där tolkas empowerment som ett spektrum från individ till samhälle. På individnivå innebär empowerment ett proaktivt förhållningssätt till livet där individen visar på självförmåga och copingförmåga för att överleva orättvisor i olika former. Fokus på samhällsnivå ligger på att skapa en känsla av kollektivt välbefinnande, ge ömsesidigt stöd för att åstadkomma förändring och stärka nätverk för att förbättra kvaliteten på samhällslivet. (Pearrow, 2008). Vi tycker det är bra att de som jobbar i det kreativa utrymmet vet vad empowerment innebär och försöker sträva efter att uppnå det för att det hör ihop med vissa av utrymmets principer om en kreativ och stödjande miljö, då

fokuset i det kreativa utrymmet ligger på ungdomarnas frihet att skapa fritt utan för strikta ramar (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025).

I Pearrows artikel berättas om en undersökning som gick ut på att tillämpa kritisk social teori för att undersöka olika *youth empowerment*-program. Som resultat kom man fram till sex olika egenskaper, som de kallar för dimensioner, som är gemensamma för *youth empowerment*-program. Dessa har tillämpats i *The teen empowerment program* som riktar sig till ungdomar som bor i stadsmiljö, och vägleder dem i att kritiskt granska sociala frågor i skolan och samhället och att slutligen vidta åtgärder för att förbättra sin situation genom sociala förändringsinsatser. (Pearrow, 2008) Av dessa tycker vi att fyra i viss mån är relevanta för det kreativa utrymmet. Dimensionerna tar vi upp i följande stycke.

Den första dimensionen är att skapa en välkomnande och säker miljö. I *The teen empowerment program* uppnåddes detta genom att använda aktiviteter för att bygga upp relationer, feedbacksessioner för att ta upp individuella beteenden och grupp beteenden samt interaktiva metoder för att skapa en rolig och stöttande miljö. En annan dimension, meningsfullt deltagande och engagemang, förverkligades genom att ge ungdomar möjligheter att utveckla kapacitet i ansvarsfullhet och beslutfattande. Detta syntes i programmet genom att ungdomarna identifierade och prioriterade samhällsfrågor och planerade realistiska åtgärder för dem. Följande dimension, delad maktfördelning, kom fram i programmet genom att ungdomarna också ledde arbetet och att de vuxnas roll var mer att stödja och vägleda i stället för att styra verksamheten. Även feedbacksessioner där man diskuterade de vuxnas beteenden var en del av programmet. En sista dimension, integrerad empowerment på individ- och samhällsnivå, betyder att dessa två nivåer ses som sammanflätade. I *The teen empowerment program* sågs feedbacksessionerna som en viktig del i att stöda empowerment på individnivå och på samhällsnivå handlade det om handledda aktiviteter eller evenemang. (Pearrow, 2008).

Dessa fyra dimensioner kan tillämpas på andra liknande program och användas för att utvärdera empowerment i ungdomsverksamhet. (Pearrow, 2008). Sammanfattningsvis kan man säga att bland annat feedbacksessioner är en viktig del för att uppnå empowerment och att de professionella hittar en bra balans mellan att vara en stödjande vuxen och att vara i en ledande roll. De professionella borde också vara öppna för nya idéer eller förslag och tillsammans med ungdomarna försöka tänka ut hur dessa kan förverkligas.

5.2 Motivation

Motivation är en annan faktor som vi tänker att inverkar på ungdomarnas trivsel i det kreativa utrymmet. I en studie kring 12–17-åriga australienska ungdomars deltagande i fritidsaktiviteter kom forskarna fram till att det går att förknippa inre motivation, föräldrastöd och självkänsla till deltagandet. Motivationen för det första deltagandet i en verksamhet kan skilja sig från det fortsatta deltagandet. Motivationen kan förändras eller vara beroende av andra faktorer som ålder, kön och upplevd förmåga. (Fawcett, Garton, & Dandy, 2009).

I strukturerade fritidsaktiviteter spelar yttre belöningar, exempelvis pokaler, en stor roll. Detta kan minska på den inre motivationen, som signaleras när njutning, intresse och spänning sammanfaller. Inre motivation och självkänsla antas ha ett positivt samband med varandra och med ungdomars deltagande. Motivation kan ses som en sammanhängande helhet från låg till hög självbestämmanderätt, som börjar med avsaknad av motivation, övergår till yttre motivation och sedan till inre motivation. Föräldrar använder sig ofta av yttre reglering för att uppmuntra eller avskräcka. Yttre reglering kan vara bland annat beröm, pengar eller kritik. Yttre motivation kan ändå också vara en drivkraft för att skapa engagemang. Värderingarna som föräldrar förmedlar kan påverka ungdomars deltagande eller icke-deltagande i fritidsaktiviteter. (Fawcett;Garton;& Dandy, 2009).

Med tanke på deltagandet i det kreativa utrymmet anser vi att yttre motivation kan vara viktig till en början, men för att ungdomarna ska vilja besöka det kreativa utrymmet på nytt så har antagligen den inre motivationen större betydelse. Det uppsökande ungdomsarbetet anser vi att kan ha nytta av användningen av yttre motivation genom att uppmuntra ungdomar till att besöka utrymmet. När ungdomarna har sett hur verksamheten fungerar och de trivs där så kan den inre motivationen öka, vilket leder till att de vill komma till det kreativa utrymmet igen. Det kan även vara bra att de professionella i utrymmet ger beröm eftersom de unga kan bli mer motiverade tack vare det.

Fritidsaktiviteter bör främjas som ett medel för social interaktion och njutning. Utmaningen är att hitta en balans mellan fokus enbart på prestationer och inga förväntningar på deltagande alls. Båda kan leda till att ungdomar tappar intresset och drar sig bort från

aktiviteten. (Fawcett;Garton;& Dandy, 2009). Eftersom det kreativa utrymmet ska vara en lågtröskelverksamhet (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025) ska det inte finnas för höga förväntningar på deltagande. Detta kan minska på pressen. För en del ungdomar kan det säkert minska på intresset om den inre motivationen inte är tillräcklig. Därför tänker vi att det är viktigt med en fungerande balans mellan "prestationer" och "inga förväntningar" i lågtröskelverksamheten. Fokuset ska dock ligga mera på "inga förväntningar" och att ungdomarna själva ska vilja delta.

I en studie gjord av Dawes och Larson (2011) berättade ungdomar som deltog i organiserade aktiviteter att orsaken till att de gick med i aktiviteten inte från början hade med själva aktiviteten att göra. Skälen var oftast externa, till exempel föräldrars uppmuntran, att de rekryterades av programledare eller att de ville vara med vänner. Däremot sade ungdomarna att engagemanget och motivationen blev starkare när de såg att kunskapen utvecklades och de fick utforska sina färdigheter. (Dawes & Larson, 2011).

Motivation har analyserats i Maslows behovshierarki. Enligt Maslow finns det två huvudsteg för mänsklig motivation. Det första steget är att tillfredsställa brister i fyra av de olika behoven i behovshierarkin: psykologiska behov, trygghet, tillhörighet och självkänsla. Då en persons brister är tillfredsställda, når hen det andra steget: självförverkligande, att vilja använda sina färdigheter för att utvecklas vidare. (Haruhiko, 2021). Vi tänker att den här tanken kan tillämpas i det kreativa utrymmet. Då de ungas brister i psykologiska behov, trygghet, tillhörighet och självkänsla uppfylls kan de fokusera på sina kreativa färdigheter. Det här gäller både dem som redan har ett starkt intresse för konst och dem som kommer till utrymmet av externa skäl. Då de unga känner sig trygga och trivs i utrymmet kan de fördjupa sig i konsten.

Enligt oss är det bra att tänka på både ungdomar som vill delta på grund av konstintresset och dem som tycker att den sociala interaktionen är viktigare. För att främja känslan av trivsel hos alla som vill delta är det nödvändigt att komma ihåg att alla inte deltar av samma orsaker. Vi tänker att de professionella borde fokusera på konstundervisningen och att de unga får vara kreativa, men också tänka på den sociala miljön och att göra atmosfären välkomnande. En ungdom kan till exempel vara väldigt engagerad i konsten och vill arbeta självständigt, medan en annan ungdom kanske är endast lite intresserad av konst och främst vill hitta nya vänner. Med hjälp av en accepterande och öppen omgivning samt

uppmuntran från de professionella tänker vi att ungdomar av båda slagen kan trivas i verksamheten.

5.3 Identitetsskapande och identitetsteorin

Enligt Eriksons identitetsteori är ungdomen en tid då det råder konflikt mellan självet och samhället. Den unga personen lever i konflikt med den yttre världen, men också med den inre världen i sökandet efter livets mening. Enligt Erikson är utvecklingsuppgiften under det här ostabila övergångsskedet från barndom till vuxen ålder att förvärva en identitet. Till det här hör bland annat att ta del av olika idéer, filosofier, religioner, ideologier, litteratur och akademiska sanningar och forma om dem till sina egna. (Haruhiko, 2021).

Det har gjorts en studie som gick ut på att undersöka hur ungdomars engagemang i konst kan vara med och utveckla ett syfte i livet. I studien visade sig konst vara ett sätt för ungdomar att få kontakt med andra genom att uttrycka sig själva, att relatera till varandra genom att dela tankar och känslor samt bygga upp gemenskap genom meningsfull interaktion. Ungdomen är en tid då individen börjar söka mening och sätta upp mål i livet. Dessa saker är nödvändiga för att skapa en positiv bana i identitetsskapandet. (Malin, 2015). En annan studie visar att ungdomarna fick en känsla av mening och hopp om framtiden av att delta i konstbaserade projekt. Med hjälp av konst hittade ungdomarna nya sätt att uttrycka sig på. Flera av ungdomarna hittade nya positiva egenskaper hos sig själva. Dessa egenskaper kunde till exempel vara förmågan att interagera med människor eller olika kreativa färdigheter. (Lee;Currie;Saied;& Wright, 2020).

Vi tänker att kreativitet kan vara ett användbart verktyg för många för att uttrycka sig själv. Speciellt för unga som ännu utvecklar sin identitet kan det vara enklare att uttrycka sina tankar och funderingar med hjälp av konst. Att dela tankar och känslor med andra anser vi också vara en viktig del i identitetsskapandeprocessen. De unga kan genom diskussioner och kreativitet utmana varandra och utvecklas tillsammans. Att hitta sig själv och meningen med det egna livet kan vara lättare när det går att diskutera med andra om olika syner på livet. Vi tänker att meningsfull interaktion kan öka på känslan av trivsel och göra ungdomarna intresserade av att komma tillbaka till det kreativa utrymmet.

5.4 Trivsel utgående från SOC

SOC är en förkortning av orden *sense of coherence* som på svenska betyder "känsla av sammanhang". Begreppet är utvecklat av Aaron Antonovsky och det är kärnelementet i hans salutogena modell. (Mittelmark & Bauer, 2022). SOC består av tre olika delar: begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Med begriplighet menas att man uppfattar sitt liv som strukturerat och med hanterbarhet att man känner att man har resurser för att möta och överkomma krav och utmaningar. För att man ska uppleva att sitt liv är meningsfullt krävs det antingen inre eller yttre motivation så att man kan kämpa vidare i livet. (Jakobsson, 2012).

En studie som gjordes i Sverige hade som syfte att utreda vad som får ungdomar att fortsätta med sina sporthobbyer. Det nämns att resultaten i tidigare forskning har visat att orsaken till det här är att hobbyn upplevs som meningsfull. Genom att lära sig nya saker och därmed utveckla sin kompetens inom hobbyn uppnås den här känslan. En annan orsak var att ungdomarna uppskattade delaktigheten och engagemanget med andra. (Jakobsson, 2012).

Det kreativa utrymmet har bland annat som mål att satsa på konstundervisning (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025), vilket vi tycker att är bra, eftersom det skapar en slags struktur i hela verksamheten fastän deltagarna har möjligheten att fritt uttrycka sig genom konst. Vi antar att de unga med konst som intresse kan ha nytta av handledd konstundervisning; detta kunde leda till att deras känsla av sammanhang ökar och att de vill delta i verksamheten på nytt. För de unga som riskerar att bli marginaliserade anser vi att själva interaktionen med både andra deltagare och de professionella kan bli en viktig faktor för att uppnå känslan av sammanhang. Detta på grund av att de inte nödvändigtvis umgås med andra utanför verksamheten.

Den tidigare nämnda studien gick ut på att intervjua och efter det analysera ungdomarnas svar, med SOC som analysens teoretiska ram. För många var den viktigaste orsaken till att fortsätta med hobbyn själva laget eller träningsgruppen. Då gruppen har gemensamma mål som de tillsammans jobbar för ökar det hanterbarheten av pressen som de känner av, och också meningsfullheten. (Jakobsson, 2012). Detta stärker vår åsikt om hur viktigt det skulle vara att sträva efter en bra gruppanda. Professionella kunde möjligtvis sätta tid på att i

början av varje träff ha en frivillig handledd kort runda där alla deltagarna hälsar på varandra. Så här är tröskeln för att börja umgås med varandra troligen lägre.

För de flesta var det också lärandet och utvecklingen av färdigheter som skapade en känsla av meningsfullhet i hobbyn. Själva hobbyn skapade också en slags struktur i ungdomarnas liv, vilken de inte ville bli av med. (Jakobsson, 2012). Det kreativa utrymmet baserar sig på frivillighet och man behöver inte anmäla sig till verksamheten (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025), men för vissa ungdomar kan den ändå bli en slags hobby som de går till regelbundet och vill prioritera. Chansen att ungdomarna prioriterar verksamheten är antagligen större om de känner att de har nytta av konstundervisningen. Kanske vissa ungdomar vill studera konst i framtiden, vilket kan vara huvudorsaken till att de deltar i verksamheten och genom det uppnår SOC.

Resultaten i studien tyder dock på att det är osannolikt att unga människor fortsätter med en sport, njuter av den och upplever den som meningsfull om de inte börjar med den i tidig ålder och är villiga att träna och tävla regelbundet. (Jakobsson, 2012) Utgående från detta kan vi dra slutsatsen att det är mycket möjligt att vissa ungdomar bara besöker utrymmet en gång eller oregelbundet. Tidigare forskning inom ämnet och undersökningen i Sverige kom fram till samma slutsats, vilket ökar reliabiliteten för att både engagemang och utveckling av ens färdigheter är huvudorsaker som leder till känslan av sammanhang (Jakobsson, 2012). Sammanfattningsvis kan man säga att om ungdomarna i det kreativa utrymmet upplever känslan av sammanhang förstärker det även deras trivsel. Olika ungdomar kan uppleva känslan av sammanhang av olika orsaker. För en del unga uppstår knappast denna trots allt och därför blir de inte regelbundna besökare i det kreativa utrymmet.

5.5 Ibasho-konceptet som inspiration för att främja trivsel

I det här kapitlet diskuterar vi hur *ibasho*-konceptet som utvecklades i Japan på 1980-talet kan användas för att förstå hur man kan öka trivseln i det kreativa utrymmet. Enligt Haruhiko är *ibasho* ett koncept som kan användas för att bidra till social inkludering runt om i världen; speciellt effektivt lär konceptet vara när det kommer till politik och projekt riktade till socialt exkluderade personer (Haruhiko, 2021). Otaga anser att *ibasho* är ett koncept med enorma möjligheter och att det är viktigt med platser som följer *ibasho*-

konceptet i ett alltmer individualiserat samhälle (Otaya, 2021). Vi börjar med att förklara vad *ibasho*-konceptet går ut på och varför det från första början utvecklades.

Det verkar inte finnas någon tydlig definition på *ibasho*, definitionen är tvärtom lite tvetydig och delvis motstridig. Ett försök till en definition kunde vara: en plats eller gemenskap där en känner sig säker, där goda relationer är garanterade och där det finns framtidsperspektiv (Haruhiko, 2021). Eftersom det här är faktorer som vi antar förväntas uppfyllas i det kreativa utrymmet, tänker vi att *ibasho*-konceptet är något som kunde inspirera verksamheten.

Ibasho-konceptet uppkom i Japan på 1980-talet då skolkande och svårigheter med att locka ungdomar till ungdomsarbetets gruppverksamhet var problem. *Ibasho* anses vara något av en tillflyktsort för exkluderade personer och en bas för empowerment. (Haruhiko, 2021). *Ibasho* beskrivs också som en stödinstitution som fritt kan användas av unga personer som upplevt *hikikomori*, på svenska ungefär social isolering, och personer med svårigheter att hitta arbete. *Hikikomori* är ett unikt fenomen för Japan, där det uppskattningsvis finns mer än fem hundra tusen som upplever *hikikomori*. Personerna i fråga undviker att delta i sociala sammanhang och lämnar huvudsakligen inte sina hushåll under sex månader eller längre tid. (Otaya, 2021).

Av *ibasho* förväntas olika saker, som till exempel att uppmuntra till kamratrelationer, att bygga upp interpersonella relationer, att stöda de unga i att hitta arbete och att fungera som ett steg mot social självständighet. Dessutom förväntas det att *ibasho* ska fungera som *shelter*, ungefär en plats för skydd, och att *ibasho* ska vara en säker och trygg plats där individer inte är hotade. Villkor som ska garantera säkerhet och trygghet är delade erfarenheter, närvaron av kamrater och att inte bli avvisad. *Ibasho* förväntas fungera som en plats för både anpassning till samhället och för resiliens mot existerande sociala normer. (Otaya, 2021).

Det kreativa utrymmet har som mål att bygga relationer över språkgränserna (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025), så uppmuntrandet till kamratrelationer och uppbyggandet av interpersonella relationer är väldigt centrala förväntningar även där. Till utrymmets målgrupp hör ungdomar som riskerar att bli socialt isolerade, bland annat de som tenderar att dra sig undan och isolera sig i hemmet (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025), alltså en mycket liknande målgrupp som för *ibasho*-

konceptet. Frågan är hur man i praktiken kunde använda *ibasho*-konceptet i verksamheten. Vi tänker att det viktigaste är att man i verksamheten i det kreativa utrymmet skulle eftersträva en välkomnande kultur där alla är välkomna som de är och att det finns goda förutsättningar för att bygga upp trygga relationer.

I beskrivningar av *ibasho* framkommer ofta termer som "säkerhet", "trygghet" och "uppskattning", som även framkommer i Maslows behovshierarki. Det första steget för motivation, som tidigare nämnt, är att tillfredsställa brister i fyra av de olika behoven i behovshierarkin: psykologiska behov, trygghet, tillhörighet och självkänsla. Enligt Haruhiko kan *ibasho* vara en plats som tillfredsställer brister i psykologiska behov och trygghet. (Haruhiko, 2021). Vi tänker att för att principerna för *ibasho* ska uppnås i det kreativa utrymmet bör de professionella arbeta för att avlägsna faktorer som kan hota tryggheten och säkerheten hos deltagarna och uppskattningen av dem.

6 Främjande av trivsel i tidigare projekt

Viktiga faktorer för att främja trivsel vid deltagande i konstaktiviteter har kommit fram i tidigare konstprojekt som liknar det kreativa utrymmet. Till dessa faktorer hör bland annat undervisningsmetoder som stöder den socioemotionella utvecklingen, att ha kontakt med andra och att kunna vara sig själv. I en studie om en liknande konstverksamhet (Fried, et al., 2023) visar resultaten att konst påverkar den socioemotionella utvecklingen positivt genom att låta ungdomarna göra misstag. Det här visar för de unga att de inte behöver skämmas eller vara rädda för att göra fel. (Fried, et al., 2023). Vi tänker att kontakt med andra starkt bidrar till trygghetskänslan. Vi anser även att det är betydelsefullt att lära ungdomar att de inte ska känna skam över att göra misstag. Det är ett sätt att lära sig och ifall ungdomarna inte är rädda för att bli dömda för det de skapar eller hurdana de är tänker vi att det kunde främja trivseln.

Det går även att använda olika undervisningsmetoder för att främja trivseln; i studien genomfördes konstlektionerna på ett sätt som bröt ner stereotypier (Fried, et al., 2023). Vi anser att det är viktigt för trivseln att alla ska känna sig välkomna. Då är det bra att de vuxna visar exempel och kan se förbi stereotypier och behandla alla jämlikt. Det kan påverka atmosfären i gruppen och ingen ska behöva lämnas utanför på grund av olika fördomar. Negativa tankar kring stereotypier antar vi att de unga kan lära sig av till exempel sina

föräldrar eller andra närstående och därför kan konstlärarens eller ungdomsarbetarens attityd ha en stor inverkan på de ungas tankesätt.

I studien märktes det även ett behov av balans mellan kritisk bedömning och uppmuntran. Feedback från en lärare som tagit sig tid att förstå och skapa kontakt med de unga ansågs vara värdefullt. (Fried, et al., 2023). Här tänker vi att om de professionella sätter tid på att ge respons till ungdomen så kan ungdomen känna sig sedd, vilket i sin tur ökar tryggheten och trivseln. För mycket kritik kan ge motsatt effekt och därför anser vi att också uppmuntran behövs. Av den anledningen tänker vi att det är viktigt att de professionella är medvetna om den här balansen och beaktar den i arbetet i det kreativa utrymmet.

En annan sak som ansågs vara viktig var stöd från konstlärarna i att hantera press. Det är bra om de unga, men också lärarna förstår att det inte går att vara perfekt varje dag. (Fried, et al., 2023). Vi tänker att det öppna kreativa utrymmet inte sätter för hög press på ungdomarna, eftersom det är en lågröskelverksamhet. Ungdomarna behöver inte påbörja långa konstprocesser som ska vara färdiga inom en viss tid. Ungdomarna behöver inte heller delta i sådant de inte vill. Ingen anmälan krävs heller, vilket gör det lättare att delta då man känner för det. (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025). Enligt oss skulle det vara bra att de professionella tydliggör de här sakerna för ungdomarna, för att skapa en känsla av trygghet och mindre press, och därmed främja trivseln.

Ett annat konstprojekt som hade som mål att skapa en trivsamt miljö för deltagarna är ett projekt som gick ut på att engagera marginaliserade brittiska ungdomar i sociala problem med hjälp av hiphop som metod. Målen med projektet var att förse unga personer med positiva upplevelser av lärande och färdighetsutveckling, och att därmed höja självkänslan och minska riskfaktorer för antisocialt beteende. Organisationen som utförde projektet ledde sessioner i tre år, under vilka ämnen som finansiellt oberoende, politisk identitet och mental hälsa behandlades. (Brown & Nicklin, 2019).

Miljön under sessionerna beskrivs som informell, avslappnad och icke dömande; ungdomarna hade friheten att delta som de ville, engagera sig i aktiviteter de var bekväma med och själva bestämma vad de producerade. Sessionerna beskrivs som en säker plats för att uttrycka sig själv. Resultaten som den här sorten av miljö gav var att ungdomarna blev inspirerade och fick ett högre självförtroende. Den informella miljön fick ungdomarna att uppnå empowerment på ett sätt som formella miljöer ofta inte lyckats med, och det här

ledde till mer positiva attityder gentemot lärande. (Brown & Nicklin, 2019). Vi tycker att den här miljön låter mycket liknande som den det kreativa utrymmet vill uppnå, vilket vi anser att är positivt med tanke på resultaten från projektet.

Övriga resultat från projektet är bland annat ungdomarnas utveckling i att hitta på egna idéer, utveckling av självförtroende och självreflektion, utveckling av kreativa färdigheter och utveckling av ett nätverk för kamratstöd. Det visade sig också att många ungdomar uppnådde empowerment då de fick sprida den slutliga produkten via bloggar eller sociala medier. (Brown & Nicklin, 2019). Vi tänker att det här är något som borde tillåtas eller kanske till och med uppmuntras till i det kreativa utrymmet. I studien framkommer att projektets resultat tyder på att informella miljöer som erbjuder kreativt lärande kan främja engagemang kring prosocialt beteende och sociala problem, och stöda deltagarna i att hitta sin egen röst. Sådana här projekt kan även ge unga möjligheten att utveckla sitt självförtroende och sin självkänsla. (Brown & Nicklin, 2019).

7 Unga med neuropsykiatriska drag

Målgruppen för det kreativa utrymmet är ungdomar som inte trivs på den traditionella ungdomsgården som ofta kan upplevas som högljudd och stökig (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025). Därför tänker vi att det är viktigt att vi tar upp unga med neuropsykiatriska drag, eftersom de kan vara överkänsliga för sinnesintryck. (Autismiliitto 1, 2023). I det här underkapitlet behandlar vi funktionsnedsättningarna AST, autismspektrumtillstånd, och ADHD, Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Vi tar upp vad de professionella borde ta hänsyn till vid bemötande och handledning av unga som uppvisar symtom på AST och ADHD. Till neuropsykiatriska diagnoser hör också bland annat inlärningssvårigheter, utvecklingsrelaterad språkstörning och Tourettes syndrom. (Autismiliitto 2, 2023).

7.1 Styrkor och svagheter hos unga med AST

Personer på autismspektrumet kan ha en tendens att till exempel reagera starkt då de blir ombedda att göra någonting. De kan också ha svårt att komma ihåg instruktioner med flera steg. Personer med AST kan också ha något intresseområde som de vill hålla på med i långa

och intensiva perioder. De har också en förmåga att lära sig mycket om sådant de är intresserade av och även minnas mycket utantill. Till symtomen hör också svårigheter med att skapa vänskapsrelationer och svårigheter med ömsesidig växelverkan. Personer med AST kan känna sig ensamma, men ändå är det möjligt att de inte saknar vänskapsrelationer. (Autismiliitto 3, 2023).

Att fritt få skapa konst i det kreativa utrymmet ger personer med AST en möjlighet att fokusera på saker de anser är intressanta, vilket ökar trivseln för dem. Det kan ändå förekomma svårigheter med att bilda vänskapsrelationer med andra unga i utrymmet. Friheten att själv få bestämma om man bildar vänskapsrelationer kan öka trivseln, eftersom personer med AST inte behöver vara i växelverkan med andra om de inte själva vill.

Ungdomar med AST kan vara överkänsliga och underkänsliga för vissa sinnesstimuleringar (Autismiliitto 1, 2023). Detta har redan tagits i beaktning genom att det kreativa utrymmet ska vara en lugnare och mer tystlåten plats (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025). Ett annat symptom för AST är stimmande, vilket betyder att man upprepar tal, en viss rörelse eller ett visst ljud. Detta lugnar ner personen i fråga och är ett sätt att hantera stress. (Autismiliitto 4, 2024). Vi antar att det här beteendet kan påverka andras trivsel, speciellt för dem med överkänslighet för till exempel ljud. Personer med AST har alltså individuella behov och om det kreativa utrymmet har många besökare med olika drag av AST anser vi att det kan ha en negativ inverkan på samhörigheten och trivseln.

En studie gjord i USA (Kaufman & Maykel, 2022) tar upp möjliga positiva och negativa aspekter med kreativitet hos personer med AST. De verkar ha en svagare kreativ kompetens inom berättande och teckning samt en lägre flexibilitetsförmåga. Å andra sidan verkar personer med AST ha styrkor i förmågan att vara sig själva, målinriktat problemlösande och förmåga till detaljerad visuell kreativitet. Kreativitet visade sig bidra till att dessa personer lättare kunde kommunicera och uttrycka sig själva. Kreativitet har också visat sig bidra till ökat nöje för personer med AST. Studien visar att kreativitet har potential att förbättra självständigheten och livskvaliteten hos personer med AST. (Kaufman & Maykel, 2022).

Vi antar att den kreativa friheten i utrymmet kan göra det enklare för unga med AST, beroende på personen, att skapa vänner. Ungdomarna med AST kan ha det lättare att

kommunicera och uttrycka sig själva med hjälp av kreativitet, vilket möjligtvis kan leda till att de hittar vänner med liknande intressen. Det här kan i bästa fall leda till meningsfulla vänskapsrelationer, vilket i sin tur kan öka trivseln för unga med AST.

7.2 Styrkor och svagheter hos unga med ADHD

Personer med ADHD, en förkortning av Attention Deficit Hyperactivity Disorder, upplever utmaningar inom koncentration, aktivitetsreglering och impuls kontroll. Utmaningar med aktivitetsreglering kan synas genom rastlöshet och genom att inte kunna påbörja någon aktivitet om man har en låg energinivå. Svårigheter med koncentration kan bland annat synas genom att individen inte kan slutföra en uppgift eller genom att i stället hyperfokusera på en sak. Uppkomsten av ADHD är starkt kopplad till genetiska faktorer, men också psykosociala och miljömässiga faktorer kan ha betydelse för symptomens uppkomst. (ADHD-liitto, u.d.).

ADHD har bevisats ha en negativ inverkan på skolprestationer och medföra en högre risk för utbildningsutfall, specialundervisning, bidragsberoende och kriminalitet bland unga. En studie som gjorts i USA undersökte sambandet mellan ADHD i barndomen och ADHD bland vuxna på arbetsmarknaden. Studien följde personer med ADHD från tonåren till ungefär 30 års ålder och jämför dem med syskonen som inte har ADHD. Resultaten visar att ADHD har en betydande negativ effekt på personernas anställning och inkomster, vilket innebär ett större behov av sociala bidrag. Tidiga insatser för unga med ADHD visade sig förbättra ungdomarnas framtida ekonomiska möjligheter. (Fletcher, 2013).

ADHD för inte endast med sig utmaningar, utan också goda egenskaper. Unga med ADHD har styrkor som bland annat kreativitet, kvickhet och att kunna tänka utanför ramarna (Biocodex Oy, u.d.). Det finns positiva korrelationer mellan ADHD och sensorisk bearbetningssensitivitet, hyperfokus och flexibilitet. Dessa saker kan ses som styrkor, men i vissa fall kan de även ses som svagheter. (Schippers, Greven, & Hoogman, 2024). Vi anser att högsensitivitet kan vara till nytta för kreativiteten, eftersom konst till en stor del kan handla om känslor och det därför kan vara en fördel att en person känner mycket. Hyperfokus kan vi också se som en styrka eftersom det kan göra att den unga med denna egenskap lägger märke till små detaljer och gör arbetet noggrant. Även flexibilitet kan ses som en god egenskap. Då det kommer nya idéer mitt i processen och vissa saker kan

behöva ändras, blir det här lättare att hantera om man är flexibel. För att personer med ADHD ska trivas i det kreativa utrymmet tänker vi att det är viktigt att de professionella försöker bidra till en känsla av att ungdomarnas symtom inte är ett hinder och att de kan användas som styrkor i stället.

7.3 Professionellas beaktande av unga med AST och ADHD

Kommunikation kan vara en utmaning för ungdomar med AST och därför kan de ha ett behov av bilder som stöd eller att man förklarar vissa saker väldigt enkelt. Även en dålig känslohanteringsförmåga är vanlig för personer med AST, och detta kan leda till ett utåtagerande beteende som att skrika, gråta eller få raseriutbrott. (Autismliitto 5, 2023). De individuella behoven kan vara svåra för de professionella i det kreativa utrymmet att uppfylla och detta kan i värsta fall skapa en känsla av otrygghet för de andra deltagarna, till exempel om en deltagare börjar agera utåt. Vi tycker att personer med AST som besöker utrymmet ska få ta med sin personliga assistent eller stödperson, om de har en sådan i sina liv. De känner till personen, vilket bidrar till en större trygghetskänsla både för själva ungdomen och för de andra deltagarna. Vi tycker ändå att de professionella i det kreativa utrymmet borde sträva efter att ta de individuella behoven i beaktande så gott det går, och till exempel ha bildstöd på plats ifall de behövs. Vi tänker även att det är viktigt att skapa tidtabeller och rutiner i utrymmet, också i samband med konstnärernas besök, för att personer med neuropsykiatriska drag inte ska utsättas för oväntade händelser.

Vi antar att den inre motivationen kan variera stort mellan personer med ADHD i utrymmet. Vi antar att tröskeln att gå till det kreativa utrymmet kan kännas högre för personer med ADHD, för att de kan ha svårt att påbörja någon aktivitet (ADHD-liitto, u.d.). Därför kan de säkert ha nytta av uppmuntran från någon utomstående person för att komma i gång eller över huvud taget delta i verksamheten.

Under tonåren har vänner en stor inverkan på hur ungdomen utmanar sina gränser. Givande fritidsaktiviteter och ett stödjande socialt sammanhang kan hjälpa en ungdom med ADHD att hantera sin energi och sina känslor på ett positivt sätt. En ungdom med ADHD behöver, liksom även andra unga, få bevittna framgång och acceptans. Positiv uppmärksamhet samt stöd för att bygga upp sitt självförtroende och forma visioner för framtiden är också väsentligt för personer med ADHD. (Biocodex Oy, u.d.). Vi tycker att de

professionella i utrymmet bör komma ihåg att uppmuntra, berömma och visa acceptens mot ungdomar som uppvisar symtom på ADHD. Med hjälp av samhörigheten i det kreativa utrymmet och ett gemensamt konstintresse kan ungdomar med ADHD skapa meningsfulla vänskapsrelationer. Nära vänskapsrelationer kunde säkert öka de ungas välbefinnande och därmed öka deras trivsel i utrymmet. Ifall utrymmet bidrar till välbefinnande kanske ungdomarna med ADHD inte med samma sannolikhet skulle gå med i riskbeteenden. Vi tänker att det är viktigt för de professionella att komma ihåg vikten av samhörigheten för personer med ADHD och att stöda vänskapsrelationer i utrymmet.

8 Regnbågsungdomar

Vi går djupare in på regnbågsunga eftersom ett av målen med det kreativa utrymmet är att motverka isolering, och regnbågsunga är en grupp som väldigt ofta upplever känslor av ensamhet (Institutet för hälsa och välfärd 2, 2024). I det här kapitlet behandlar vi regnbågsungdomars utsatta position och hur de professionella i det kreativa utrymmet kan främja trivseln för dessa. Då vi talar om regnbågsungdomar eller regnbågsunga, menar vi ungdomar som hör till en sexuell minoritet eller könsminoritet. Personer som hör till en sexuell minoritet eller könsminoritet kallas ofta för HLBTIQ-personer, där bokstäverna står för homosexuella, lesbiska, bisexuella, transpersoner, interkönade och queers (Seta, u.d.). I Hälsa i skolan-enkäten från 2019 uppgav 9 % av åttonde- och niondeklassare och studerande på andra stadiet att de var något annat än heterosexuella och 3 % hörde till könsminoriteter (Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021).

Enligt kapitel 2 § 6 i Finlands grundlag (731/1999) får ingen särbehandlas på grund av ”kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person”, alltså ska även alla regnbågsunga få jämlik behandling. Diskrimineringslagen (1325/2014) förbjuder diskriminering på grund av sexuell läggning. Dessutom framkommer det att myndigheter inom sin egen verksamhet ska främja jämlikhet och ordna en plan för likabehandling. Även jämställdhetslagen (609/1986) skyddar personer från att bli diskriminerade på grund av kön, könsuttryck och könsidentitet.

8.1 Varför är regnbågsungdomar i en sårbar position?

I Finland utsätts regnbågsunga för mobbning, negativa attityder och diskriminering, vilket kan innebära psykiskt och fysiskt våld. I Hälsa i skola-enkäten kommer det fram att regnbågsungdomar hade en lägre delaktighetskänsla än de övriga ungdomarna. Regnbågsungdomar motionerade mindre än andra ungdomar, men var i stället mer engagerade i konst och kultur. I enkäten framkommer också att fysiskt våld från vårdnadshavare var dubbelt vanligare hos regnbågsunga än hos andra unga. Psykiskt våld från sina vårdnadshavare upplevde hälften av regnbågsungdomarna. Vårdnadshavare kan till exempel vägra använda önskade pronomen, begränsa ungdomens klädsel eller andra sätt att uttrycka sig på. Regnbågsunga känner sig ungefär dubbelt så ofta ensamma jämfört med andra ungdomar. En otrygg känsla i skolan är också mer vanligt hos regnbågsunga. (Jokela, et al., 2020). Alla negativa upplevelser som regnbågsunga är med om försvagar deras livskvalitet, men har också en rak koppling till uppkomsten av förstorade hälsoproblem senare i livet. (Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021).

Det är konstaterat att regnbågspersoner har fler problem med den psykiska hälsan än resten av befolkningen (Institutet för hälsa och välfärd 2, 2024). Teorin om minoritetsstress kan tillämpas i ett försök till en förklaring på det här. Minoritetsstress kan definieras som en kronisk form av stress som beror på belastning orsakad av nästan oföränderliga sociala och strukturella förhållanden. Minoritetsstress uppkommer som en följd av att regnbågspersoner utsätts för överlops kronisk stress på grund av sin minoritetsposition i ett samhälle där starka normer som hetero- och cisnormativitet råder. (Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021). Till stressen bidrar upplevelser av diskriminering samt rädslan, skammen och hemlighållandet som dessa för med sig (Institutet för hälsa och välfärd 2, 2024). Minoritetsstress kan leda till att personen i fråga försöker dölja sin identitet och/eller skäms för den, en så kallad internaliserad självdiskriminering. Övriga risker med minoritetsstress är en ökad risk för problem med den mentala hälsan, missbruk, fysiska sjukdomar, självskadebeteende, känslor av ensamhet och utanförskap samt diskriminering. (Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021).

För att gå mer in i detalj på minoritetsstressens negativa effekter på den mentala hälsan vill vi börja med att nämna den ökade risken för depression och ångestsyndrom. Minoritetsstressen försvagar dessutom kroppsbilden och självkänslan. På grund av

upprepade erfarenheter av våld, mobbning och diskriminering verkar det som att posttraumatiska stressyndrom är vanligare hos regnbågspersoner än hos resten av befolkningen. Unga homo- och bisexuella använder alkohol och droger samt röker oftare än heterosexuella. Homo- och bisexuella löper en större risk för självdestruktivitet, självmordstankar och självmordsförsök. Att homo- och bisexuella begår självmordsförsök är åtminstone dubbelt så vanligt jämfört med heterosexuella. Bland transpersoner och ickebinära är självmordsförsök ännu vanligare. (Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021).

Då det kommer till fysiska sjukdomar har minoritetsstress visat sig ha en koppling till bland annat luftvägsinfektioner, astma, nedsatt immunförsvar, en ökad mängd kortisol i blodet och uppkomsten av cancer (Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021). Vi anser att all den här faktan är ett starkt bevis på att regnbågsungdomar är i en sårbar position i samhället. Minoritetsstress är ändå något som påverkar inte endast regnbågspersoner, utan också andra minoritetsgrupper, så som etniska, språkliga, kulturella och religiösa minoriteter samt personer med funktionsnedsättningar, berörs av minoritetsstress (Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021).

8.2 Regnbågsungdomars upplevelser av diskriminering

Eftersom ungdomsåren är en betydelsefull tid för identitetsutveckling och en tid då man fattar viktiga beslut om framtiden kan ett mötande av diskriminering och faktabrist ha långtgående konsekvenser. Diskriminering och våld i skolan och i andra offentliga och privata utrymmen är sådant som regnbågsunga möter oftare än andra unga. Den upplevda diskrimineringen eller rädslan för den kan leda till undvikande av vissa utrymmen eller situationer och minskad skolgång. Den negativa behandlingen ökar därför risken för marginalisering. (Sillanpää, 2021).

I forskningsprojektet *Den välmående regnbågsungdomen*, ett samarbete mellan Ungdomsforskningsällskapet och Seta, uppkommer det evidens på att transunga har sämre och färre nära vänskapsrelationer. Däremot upplever lesbiska, homosexuella och bisexuella att de kan vara sig själva i vänskapsgrupper. Då en del av regnbågsungdomar har berättat om diskriminering och mobbning för lärare på skolan, har i stället för mobbaren regnbågsungdomen själv fått skulderna. En ännu större del av regnbågsunga har inte berättat om mobbning, för att de ansett att det inte skulle ske någon förändring eller för

att de inte ville berätta om att de tillhörde en minoritetsgrupp. I studien kommer det även fram att idrottsvärlden, armén och arbetsplatsen är miljöer där regnbågsungdomar inte känner att de tryggt kan vara sig själva. Då det kommer till hobbyer begränsar diskriminering och könsindelade omklädningsrum ungdomarnas val av hobbyer. Ungdomarna väljer sina hobbyer baserat på var de känner att de får uttrycka sig själva som de vill. Regnbågsunga känner även att de inte fått hjälp för sina bekymmer av hälsovårdstjänster. Hälsovårdstjänster kan inte heller bemöta regnbågsungdomar på rätt sätt, enligt ungdomarna. En långsam och stel könskorrigeringsprocess orsakar också hälsoproblem för ungdomarna. (Taavetti , Alanko, & Heikkinen, 2015).

De flesta ungdomar i åldern 15–20 år tillbringar en stor del av sina dagar i skolan. Därför tänker vi att det är viktigt att ta i beaktande hurudan skolmiljön är för regnbågsunga. Forskning visar att den finländska grundskolan är en ganska normativ miljö när det gäller kön och sexualitet; i stort sett gestaltar sig kön som binärt och sexualitet som heterosexuallitet. Det här gäller både personalens uppfattningar samt undervisningen och läromedlen. Dessutom förblir mångfalden av kön och sexuell läggning ofta osynlig eller nämns endast marginellt. Då mångfalden av kön och sexuell läggning har behandlats har regnbågsungdomar upplevt detta som marginaliserande eller fördomsfullt. Den här bristen på fakta om mångfalden av kön och sexuell läggning i skolan kan leda till att fördomarna ökar och till att inofficiella diskussioner om minoriteter i läroanstalterna har en negativ ton. Andra följder kan vara att regnbågsungdomar inte hittar ord för att uttrycka sin upplevelse, och därmed upplever sig vara annorlunda, eller mobbning och trakasserier som en följd av att avvika från de rådande normerna om kön och sexualitet. (Sillanpää, 2021). Vi måste ändå påpeka att de här forskningsresultaten om regnbågsungas välmående i skolan baserar sig på tio år gammal forskning, och att det är möjligt att förhållandena i skolmiljön har förändrats sedan dess.

8.3 Vad ska professionella ta i beaktande vid bemötande av regnbågsunga?

Som vi märker, är det inte säkert att regnbågsunga får ett gott och jämlikt bemötande i hemmet, skolan eller andra miljöer där de vistas dagligen. Därför skulle det vara väldigt viktigt att det kreativa utrymmet erbjuder en säker miljö för dem. Till följande tar vi upp

sådana faktorer som professionella i utrymmet bör beakta vid bemötande av regnbågsungdomar.

En studie, gjord i Kalifornien år 2017, undersökte lämplig terminologi för regnbågsunga. Studien bevisar att det finns brister i hur professionella inkluderar medlemmar av minoritetsgrupper, som könsminoriteter och sexuella minoriteter. Utan att veta hur man inkluderar alla kan professionella oavsiktligt diskriminera någon. Därför måste professionella och volontärer vara medvetna om hur man inkluderar regnbågsunga, eftersom detta ökar bekvämligheten för minoritetsgrupperna. Professionella kan bland annat ta bort hinder för att delta, värdesätta alternativ och perspektiv samt låta alla ungdomar och professionella ständigt lära sig och vara delaktiga medan de får vara sig själva. (Soule, 2017).

För att skapa inkluderande utrymmen är det viktigt att hitta alternativ till könsrollsbundna och heteronormativa uttryckssätt och praxis, då dessa upplevs som exkluderande och ångestskapande för regnbågsungdomar. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid de fysiska lokalerna, och att det bör finnas könsneutrala utrymmen, till exempel könsneutrala toaletter. (Sillanpää, 2021). Professionella bör undvika att tilltala ungdomar som flickor eller pojkar eller dela in dem i grupper baserat på kön. För att skapa ett inkluderande utrymme behöver professionella även ständigt ta itu med förolämpande eller diskriminerande kommentarer. (Soule, 2017). De professionella bör ta sexuella och könsbaserade trakasserier på allvar och samtidigt utveckla sin lyhördhet för att upptäcka och ingripa i mer diskreta former av diskriminering. Det är också bra att utveckla metoder för att aktivt kartlägga upplevelser av diskriminering och att arbeta för att förebygga diskriminering. (Sillanpää, 2021).

Andra åtgärder för att skapa en accepterande och inkluderande miljö är att lägga upp planscher med regnbågsteman, att de professionella använder ett sensitivt språk och att de unga har möjligheten till självidentifiering (Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021). Forskning visar att regnbågsungdomar och deras föräldrar önskar att yrkesmänniskor som arbetar med barn skulle få mer kunskap om mångfalden av kön och sexuell läggning (Sillanpää, 2021). Därför tycker vi att det skulle vara bra att de professionella som jobbar i det kreativa utrymmet har tillräcklig kunskap om sexuella minoriteter och könsminoriteter. De professionellas förhållningssätt bör vara respektfullt och stöttande, inte dömande; i samtal

med de unga uppmuntrar, tröstar och uttrycker den professionella sitt stöd. Mångfalden av kön och sexualitet bör behandlas med en stor synlighet och öppenhet. Då detta gjorts i skolundervisningen har det, enligt en forskningsstudie i USA, lett till en ökad känsla av trygghet hos alla elever, inte bara hos dem som tillhör en minoritet, och dessutom en minskning av antalet trakasserier på grund av könsuttryck. Det är viktigt att de professionella tar hänsyn till mångfalden av kön och sexuell läggning i verksamheten även om de inte känner till en enda regnbågsungdom. (Sillanpää, 2021).

Andra sätt för professionella att främja regnbågsungas trivsel är att ha ett öppet sinne och föreslå förändring, att lyssna då det uttrycks av någon att man talar på ett sätt som kan låta dömande och att förstå nuvarande forskning om till exempel regnbågsungdomars sårbarhet. De professionella bör känna till språkets makt, till exempel hur vi använder språket för att beskriva hur kön ser ut i olika kulturer, och sociala normer och förväntningar på hur olika kön klär sig och beter sig. Det är viktigt att de professionella fokuserar på den enskilda ungdomens beteende och inte hens kön. (Soule, 2017). Könsmedvetenhet innebär förmågan att kritiskt granska sina egna förställningar om kön, att identifiera och dementera könsbundna strukturer i samhället. Samtidigt innebär könsmedvetenheten att kunna se individualiteten och personligheten hos varje ungdom. (Sillanpää, 2021).

Att få känna samhörighet, att få dela sina erfarenheter samt möjligheten att få vara sig själv utan att bli diskriminerad är faktorer som främjar regnbågsungas hälsa och skyddar dem mot minoritetsstress. Övriga faktorer är att utveckla den ungas resiliens och psykiska resurser, samt stöda hen i att godkänna sig själv. (Jaskari & Keski-Rahkonen, 2021). Stöttande relationer och en stark självkänsla är saker som kan få regnbågsungdomar att må bra (Sillanpää, 2021). Vi tänker att man genom att samarbeta med HLBTIQ-föreningar kan öka trivseln i det kreativa utrymmet.

Det kan vara tungt för en ung person att tillhöra fler än bara en minoritetsgrupp. Detta på grund av att ungdomen kan uppleva det som motstridigt eller förnedrande. Mångprofessionellt samarbete kan för en ung person vara det bästa sättet att överkomma känslan av motstridighet, eftersom det mångprofessionella arbetet kan göra det enklare för ungdomen att få stöd någon annanstans ifrån. Om de professionella i det kreativa utrymmet inte själva är specialiserade på en viss minoritetsgrupp, kan de hänvisa till någon

annan professionell. Detta är en viktig del i att stödja ungdomar som tillhör fler än bara en minoritetsgrupp. (Institutet för hälsa och välfärd 2, 2024).

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det finns många olika saker att ta i beaktande vid bemötandet av regnbågsunga. Likaså finns det mycket de professionella i det kreativa utrymmet kan göra för att skapa en trygg miljö och främja regnbågsungas välmående och därmed deras trivsel. Bland annat är det viktigt att de professionella använder ett könsneutralt språk, att de är könsmedvetna och att de jobbar för att bekämpa diskriminering.

9 Metod

Som metoder i examensarbetet använder vi oss av en litteraturöversikt och en kvalitativ undersökning (Glasberg, Höglund-Ingo, Liljeroth, & Silin, 2024). Litteraturöversikten gör vi genom databassökningar i databaserna EBSCO och Google Scholar samt genom att använda oss av övriga pålitliga källor så som ADHD-liitto, Autismi-liitto och Institutet för hälsa och välfärd. Som nyckelord vid databassökningarna har vi använt oss av *creative youth work, youth program, well being, involvement, inclusion, exclusion, empowerment, belonging* och *safety*. Vi har gjort avgränsningar i examensarbetet så det inte blir för omfattande, och de målgrupperna som vi fördjupar oss i är ungdomar med neuropsykiatriska drag och regnbågsunga. Resultaten från litteraturöversikten rapporteras i kapitel 4–8. Resultaten från litteraturöversikten utgör grunden för intervjufrågorna (Bilaga 5: Intervjuguide).

Den kvalitativa undersökningen görs som semistrukturerade intervjuer vilket innebär att vissa frågor är uppgjorda på förhand men det finns möjlighet att ställa kompletterande frågor utifrån situationen (Glasberg, Höglund-Ingo, Liljeroth, & Silin, 2024, S. 35). Vi intervjuar de unga som besöker verksamheten i det kreativa utrymmet och i intervjuerna utreder vi vilka faktorer som påverkar ungdomarnas trivsel i utrymmet. Alla fyra skribenter besöker tillsammans verksamheten tre gånger.

Intervjuerna är frivilliga att delta i; de intervjuade får välja att svara eller låta bli att svara på varje fråga och har möjligheten att lämna intervjusituationen när som helst hen vill. Vi strävar efter att beakta ungdomarnas välbefinnande under intervjuerna. Under

intervjuerna för vi anteckningar och personuppgifter som namn (kommer fram i samtyckesblanketten (Bilaga 3: Samtyckesblankett)), ålder och eventuella andra personuppgifter som de intervjuade nämner framkommer. Då vi skriver in resultaten från intervjuerna i själva examensarbetet blir de intervjuade anonyma och efter arbetsprocessen förstör vi intervjumaterialet. Samtyckesblanketten arkiveras i Yrkeshögskolan Novia. Så till vida medför intervjuerna och förandet av anteckningar inte något etiskt dilemma. (Glasberg, Höglund-Ingo, Liljeroth, & Silin, 2024, s. 44).

Före vi intervjuar ungdomarna informerar vi skriftligt och muntligt om vad intervjun och deltagandet i den innebär. Vi informerar om hur det insamlade materialet används, förvaras och förstörs, om deltagarnas anonymitet och om att intervjuerna baserar sig på frivillighet. (Bilaga 1: Informationsbrev). Eftersom ungdomarna i målgruppen är 15–20 år gamla, krävs inte vårdnadshavarnas samtycke för att de ska få delta i intervjuerna (Glasberg, Höglund-Ingo, Liljeroth, & Silin, 2024), vilket är bra eftersom verksamheten i det kreativa utrymmet ska ha låg tröskel (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025).

Vi använder intervjumaterialet som grund för att utföra en induktiv innehållsanalys som vi rapporterar om i kapitel 10. Det innebär att vi på basis av intervjusvaren bildar koder och de kategoriseras till kategorier. De olika kategorierna ger oss en bild av vilka olika faktorer som bidrar till trivseln i det kreativa utrymmet. (Glasberg, Höglund-Ingo, Liljeroth, & Silin, 2024, S. 40-41). Analysprocessen framkommer i tabellerna i kapitel 10. Till sist jämför vi resultaten från litteraturöversikten med resultaten från intervjuerna i diskussionen i kapitel 11.

10 Resultat

Till följande presenterar vi resultaten från innehållsanalysen som baserar sig på de två intervjuer vi utförde i det kreativa utrymmet. Kategorierna ur innehållsanalysen ger oss en bild av vilka faktorer som är viktiga för trivseln i det kreativa utrymmet (Glasberg, Höglund-Ingo, Liljeroth, & Silin, 2024). De sju kategorier vi kommit fram till är trygg atmosfär, människorelationer, möjlighet att vara kreativ, möjlighet att påverka, fri verksamhet, olika modersmål och utvecklingsbehov.

10.1 Trygg atmosfär

Kategorin "trygg atmosfär" omfattar sex koder: "känner sig välkommen", "trevlig stämning i utrymmet", "får vara sig själv", "känner sig trygg i utrymmet", "stämningen är viktigare än själva aktiviteten" och "trevlig atmosfär". Det här syns bland annat genom att de intervjuade svarar att det är en trevlig stämning i utrymmet, att de blev varmt välkomnade och att de aldrig känt sig obekväma eller kränkta där. Utrymmet beskrivs också som ett ställe där man får vara sig själv. Det kommer även fram att stämningen är viktigare än den kreativa aktiviteten. En intervjuad uttrycker sig så här: "Atmosfären är bra, alla här är trevliga." (Tabell 1: Trygg atmosfär).

Tabell 1: Trygg atmosfär

Citat	Kod	Kategori
<i>"Jag blev varmt välkomnad ..."</i>	<i>Känner sig välkommen</i>	Trygg atmosfär
<i>"Det var en väldigt trevlig stämning redan då jag kom hit."</i>	<i>Trevlig stämning i utrymmet</i>	
<i>"... ett ställe där man får vara sig själv ..."</i>	<i>Får vara sig själv</i>	
<i>"... aldrig känt mig obekväma eller kränkt här."</i>	<i>Känner sig trygg i utrymmet</i>	
<i>"Inte så stor skillnad om verksamheten är fri eller ledd, så länge atmosfären är bra."</i>	<i>Stämningen är viktigare än själva aktiviteten</i>	
<i>"Atmosfären är bra, alla här är trevliga."</i>	<i>Trevlig atmosfär</i>	

10.2 Människorelationer

Kategorin "människorelationer" omfattar sju koder: "har blivit närmare med andra människor", "önskar lära känna nya människor", "känner sig utanför på den traditionella ungdomsgården", "känner deltagare från tidigare", "har inte ännu hittat nya vänner i utrymmet", "hoppas på fler deltagare" och "har neuropsykiatrisk diagnos, möjlighet att träffa nya människor". Vissa av svaren kring människorelationer är motstridiga; en intervjuad svarar att hen har blivit närmare med andra människor, medan en annan säger

att hen inte hittat nya vänner i utrymmet. Båda önskar sig ändå lära känna nya människor och att fler ungdomar skulle delta i utrymmets verksamhet. En intervjuad säger att hen känner sig utanför på den traditionella ungdomsgården i Pargas, eftersom det finns specifika kompisgrupper där och det är svårt att gå dit om man inte själv hör till dem. Utrymmet beskrivs som en bra miljö för att hitta nya vänner, av en intervjuad med neuropsykiatrisk diagnos: "Ett bra ställe att hitta nya vänner, speciellt om man är tyst. Jag har själv autism." (Tabell 2: Människorelationer).

Tabell 2: Människorelationer

Citat	Kod	Kategori
<i>"Jag har blivit närmare med människor från skolan, har bjudit in dem hit."</i>	<i>Har blivit närmare med andra människor</i>	Människorelationer
<i>" Skulle vara bra med något tema alltid nu och då, skulle föra tillsammans ungdomarna. Man kunde lära känna nya människor."</i>	<i>Önskar lära känna nya människor</i>	
<i>" På den traditionella ungdomsgården finns det specifika kompisgrupper, är svårt att gå dit då man inte själv hör till dem."</i>	<i>Känner sig utanför på den traditionella ungdomsgården</i>	
<i>"Från tidigare känner jag två typer från min skola som brukar komma hit ibland."</i>	<i>Känner deltagare från tidigare</i>	
<i>"Inte ännu, men skulle önska att fler sociala typer skulle komma hit."</i>	<i>Har inte ännu hittat nya vänner i utrymmet</i>	
<i>"Hoppas fler skulle komma."</i>	<i>Hoppas på fler deltagare</i>	
<i>"Ett bra ställe att hitta nya vänner, speciellt om man är tyst. Jag har själv autism."</i>	<i>Har neuropsykiatrisk diagnos, möjlighet att träffa nya människor</i>	

10.3 Möjlighet att vara kreativ

Kategorin "möjlighet att vara kreativ" omfattar fyra koder: "har fått testa nya konstformer", "den kreativa aspekten är lockande", "får tillgång till redskap som inte finns

hemma” och ”lättare att påbörja kreativ aktivitet”. Även den kreativa aspekten i utrymmet visar sig vara lockande. En intervjuad jämför utrymmet med den traditionella ungdomsgården: ”Samma idé i båda, men här finns den kreativa biten. På den traditionella ungdomsgården har man inte samma möjlighet, där bara chillar man.” De intervjuade svarar att de i utrymmet har haft möjligheten att testa på nya konstformer och fått tillgång till redskap som de inte har hemma. En intervjuad nämner att hen har lättare för att påbörja en kreativ aktivitet i utrymmet jämfört med hemma. (Tabell 3: Möjlighet att vara kreativ).

Tabell 3: Möjlighet att vara kreativ

Citat	Kod	Kategori
<i>”... har fått testa på nya saker i utrymmet.”</i>	<i>Har fått testa nya konstformer</i>	Möjlighet att vara kreativ
<i>”Samma idé i båda, men här finns den kreativa biten. På den traditionella ungdomsgården har man inte samma möjlighet, där bara chillar man.”</i>	<i>Den kreativa aspekten är lockande</i>	
<i>”Jag har fått testa på att måla, trevligt då jag inte har så mycket redskap för att måla hemma.”</i>	<i>Får tillgång till redskap som inte finns hemma</i>	
<i>”... svårt att komma i gång med målandet hemma.”</i>	<i>Lättare att påbörja kreativ aktivitet</i>	

10.4 Möjlighet att påverka

Kategorin ”möjlighet att påverka” omfattar fem koder: ”har fått påverka utrymmets utseende och material”, ”har fått påverka utrymmets material”, ”enkelt att påverka verksamheten”, ”ungdomarna fick vara med och påverka från början” och ”har fått påverka inredningen”. En till faktor som påverkar trivseln i utrymmet är ungdomarnas möjlighet att påverka verksamheten. En intervjuad säger: ”Första gången jag var här fanns det inget annat än de här lapparna som vi fick skriva ner idéer på.” Det här visar att deltagarna fått vara med ända sedan utrymmet startades. Deltagarna har haft möjligheten att påverka utrymmets utseende och inredning: ”All inredning har kommit från ungdomarnas egna idéer. Jag har fått påverka mycket hur utrymmet ser ut, till exempel varma färger och vintage-inredning till musikrummet.” Det framkommer också att det är enkelt för

ungdomarna att påverka verksamheten genom att tala med den professionella i utrymmet.
(Tabell 4: Möjlighet att påverka).

Tabell 4: Möjlighet att påverka

Citat	Kod	Kategori
<i>"Jag har själv fått påverka hur utrymmet ska se ut. Jag kom med idén om pärlorna."</i>	<i>Har fått påverka utrymmets utseende och material</i>	Möjlighet att påverka
<i>"Jag bad om en pinmaskin och sedan fick vi en sådan."</i>	<i>Har fått påverka utrymmets material</i>	
<i>"Om man har någon idé är det bara att prata med ungdomsarbetaren."</i>	<i>Enkelt att påverka verksamheten</i>	
<i>"Första gången jag var här fanns det inget annat än de här lapparna som vi fick skriva ner idéer på."</i>	<i>Ungdomarna fick vara med och påverka från början</i>	
<i>"All inredning har kommit från ungdomarnas egna idéer. Jag har fått påverka mycket hur utrymmet ser ut, till exempel varma färger och vintageinredning till musikrummet."</i>	<i>Har fått påverka inredningen</i>	

10.5 Fri verksamhet

Kategorin "fri verksamhet" omfattar tre koder: "väldigt fri verksamhet", "fri verksamhet i utrymmet" och "får välja vad hen gör, håller på med musikalisk aktivitet". Det kreativa utrymmets verksamhet är mestadels inte ledd verksamhet och baserar sig på frivillighet (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025), vilket syns i intervjuvaren. Så här beskriver en intervjuad utrymmet: "Väldigt fritt, trevligt att man får jobba med sitt eget." En annan intervjuad säger så här: "Jag gör lite vad som helst. Jag tycker om musik, tycker om att spela gitarr här." (Tabell 5: Fri verksamhet).

Tabell 5: Fri verksamhet

Citat	Kod	Kategori
<i>"Väldigt fritt, trevligt att man får jobba med sitt eget."</i>	<i>Väldigt fri verksamhet</i>	Fri verksamhet
<i>"... och göra lite vad man vill."</i>	<i>Fri verksamhet i utrymmet</i>	
<i>"Jag gör lite vad som helst. Jag tycker om musik, tycker om att spela gitarr här."</i>	<i>Får välja vad hen gör, håller på med musikalisk aktivitet</i>	

10.6 Olika modersmål

Kategorin "olika modersmål" omfattar två koder: "de olika modersmålen utgör ett hinder för kommunikationen" och "får delta oberoende modersmål, engelska språket finns som stöd". Som vi tidigare nämnt, är det kreativa utrymmets verksamhet tvåspråkig (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025), vilket också kommer fram i intervju svaren. En intervjuad säger att man får delta i verksamheten oberoende om man pratar svenska eller finska, och att man alltid kan prata engelska om finskan inte räcker till. En annan anser att det är svårt att kommunicera över språkgränserna, och att man är tvungen att ta till knagglig engelska. (Tabell 6: Olika modersmål).

Tabell 6: Olika modersmål

Citat	Kod	Kategori
<i>"Svårt att kommunicera över språkgränserna, är tvungen att ta till knagglig engelska."</i>	<i>De olika modersmålen utgör ett hinder för kommunikationen</i>	Olika modersmål
<i>"Man får komma hit oberoende om man pratar svenska eller finska. Man kan alltid prata engelska om finskan inte räcker till."</i>	<i>Får delta oberoende modersmål, engelska språket finns som stöd</i>	

10.7 Utvecklingsbehov

Kategorin "utvecklingsbehov" omfattar tre koder: "vill att inredningen utvecklas", "önskar fler gemensamma projekt" och "önskar mer grupparbeten". Intervju svaren visar också att

det finns en del utvecklingsbehov i utrymmet. De intervjuade vill att inredningen ska utvecklas och att det ska finnas fler gemensamma projekt eller grupparbeten. En intervjuad önskar mer färger på väggarna och fler målningar. En annan säger att hen tycker om att göra gemensamma projekt, men att det inte ännu har funnits möjlighet för det. (Tabell 7: Utvecklingsbehov).

Tabell 7: Utvecklingsbehov

Citat	Kod	Kategori
<i>"Inredningen kunde utvecklas. Mer färger på väggarna, fler målningar."</i>	<i>Vill att inredningen utvecklas</i>	Utvecklingsbehov
<i>"Jag tycker om att göra gemensamma projekt, men har inte ännu funnits möjlighet för det."</i>	<i>Önskar fler gemensamma projekt</i>	
<i>"Kanske mer grupparbeten"</i>	<i>Önskar mer grupparbeten</i>	

10.8 Planschen

Utgående från resultaten från examensarbetet sammanställer vi en plansch. Vi delar den med de uppsökande ungdomsarbetarna i Pargas och den ska fungera som ett verktyg för att marknadsföra utrymmet. Planschen finns på både svenska (Bilaga 7: Plansch) och finska (Bilaga 8: Juliste).

11 Diskussion

I det här kapitlet jämför vi resultaten från litteraturoversikten och resultaten från intervjuerna. Vi diskuterar också etiska val och överväganden samt examensarbetets tillförlitlighet. Vi utvärderar de val som vi gjort under examensarbetsprocessen och visar på framtida utvecklingsmöjligheter.

11.1 Diskussion om resultat

Vi kan konstatera att det finns en hel del likheter mellan resultaten från litteraturöversikten och resultaten från intervjuerna. Till att börja med framkommer det i intervjuerna att det kreativa utrymmets trygga atmosfär är viktig för trivseln. Det framkommer att en god stämning är viktigare än själva verksamheten. De intervjuade berättar också att de blev varmt välkomnade då de först besökte utrymmet och att de heller aldrig känt sig diskriminerade, utan att de har fått vara sig själva. (Tabell 1: Trygg atmosfär). Resultaten från Frieds studie visar att kunna vara sig själv är en viktig faktor som tidigare främjat trivseln i liknande konstprojekt som det kreativa utrymmet (Fried, et al., 2023). I resultaten från samma studie kommer det fram att icke-föräldravuxnas närvaro främjar ungas sociala och emotionella trygghet (Fried, et al., 2023). I Otayas studie kommer det även fram att inte bli avvisad av andra garanterar säkerhet och trygghet (Otaya, 2021).

En intervjuad berättar att hen har autism och att det kreativa utrymmet är ett bra ställe för tystare personer att hitta nya vänner (Tabell 2: Människorelationer). I forskning framkommer det att svårigheter med att skapa vänskapsrelationer kan förekomma hos personer med autism och att de kan känna sig ensamma. Alla personer med autism saknar dock inte vänskapsrelationer. (Autismiliitto 3, 2023).

Målgruppen för det kreativa utrymmet är ungdomar som inte trivs på den traditionella ungdomsgården som ofta kan upplevas som högljudd och stökig (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025). Därför har vi i litteraturöversikten tagit upp unga med neuropsykiatriska drag, eftersom de kan vara överkänsliga för sinnesintryck. (Autismiliitto 1, 2023). Vi märker alltså att utrymmet har nått sin målgrupp.

En studie av Wiggins visar att de ungdomar som kom senare till ungdomsgården hade det svårare att komma in i färdigt bildade kompisgrupper (Wiggins, 2018). Det framkommer också i intervjuerna att det på den traditionella ungdomsgården i Pargas finns specifika kompisgrupper och att det är utmanande att komma med i dem (Tabell 2: Människorelationer). I det kreativa utrymmet är situationen annorlunda, för det är en ny verksamhet där det inte ännu har deltagit många ungdomar, alltså kan det vara lättare för unga att bilda nya kompisgrupper i det kreativa utrymmet. Intervjusvaren visar också att

ungdomarna önskar sig flera deltagare som de kunde lära känna (Tabell 2: Människorelationer).

En studie av Malin visar att deltagare i konstnärliga aktiviteter anser att konstnärlig aktivitet är ett sätt att ha kontakt med andra. Den här kontakten hade en positiv inverkan på dem själva och andra. Vissa deltagare såg konst som ett sätt att bygga relationer med andra genom att dela sina egna sätt att se på världen. (Malin, 2015). Även i resultaten från intervjuvaren framkommer det att deltagarna i det kreativa utrymmet skulle föredra något tema nu och då, för att lära känna nya människor. De skulle även gilla gemensamma projekt och grupparbeten, vilket tyder på att de ser konst som ett sätt att bygga relationer med andra. (Tabell 7: Utvecklingsbehov).

Forskning visar att utmaningar med aktivitetsreglering kan synas genom att inte kunna påbörja en aktivitet om energinivån är låg (ADHD-liitto, u.d.). Intervjuresultaten visar att det kan vara lättare att påbörja en aktivitet i det kreativa utrymmet än hemma (Tabell 3: Möjlighet att vara kreativ).

Som vi tidigare konstaterat kommer det fram i intervjuresultaten att möjligheten att påverka verksamheten är en faktor som ökar trivseln i det kreativa utrymmet (Tabell 4: Möjlighet att påverka). Detta går hand i hand med empowerment som ett individuellt fenomen, som beskrivs som en möjlighet att utöva makt och inflytande till viktiga områden i det egna livet (Askheim & Starrin, 2007). Att påverka kan tolkas som att utöva makt. Det finns inget starkt maktförhållande mellan de professionella och ungdomarna i det kreativa utrymmet, utan ungdomarna får komma med nya idéer. De har önskat olika material och även fått påverka hur inredningen i utrymmet ser ut (Tabell 4: Möjlighet att påverka).

Ungdomarna får välja vad de gör i det kreativa utrymmet, till exempel målar eller ritar. En intervjuad berättar att hen håller på med musikalisk aktivitet i det kreativa utrymmet. (Tabell 5: Fri verksamhet). Ibland ordnas också ledd verksamhet, men det är inget måste att delta i den heller. (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025). Resultaten från studien av Brown och Nicklin visar att konstprojekt med en informell och avslappnad miljö där ungdomarna själva får delta som de vill, engagera sig i aktiviteter de är bekväma med och själva bestämma vad de producerar får ungdomarna att uppnå

empowerment på ett sätt som formella miljöer ofta inte lyckas med (Brown & Nicklin, 2019).

Inre motivation och självkänsla antas ha ett positivt samband med varandra och med ungdomars deltagande i fritidsaktiviteter (Fawcett, Garton, & Dandy, 2009). Att verksamheten i det kreativa utrymmet baserar sig på frivillighet (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025) tyder också på att den inre motivationen har en avgörande roll för deltagandet i verksamheten.

11.2 Tillförlitlighet

Nu tar vi en titt på tillförlitligheten i examensarbetet. Vi tar upp metoderna vi har använt oss av och innehållet i examensarbetet. En sak som stärker tillförlitligheten i examensarbetet är att vi tydligt har beskrivit syftet och målet, och att vi håller oss till dem genom hela examensarbetet. Vid formulerandet av syfte och mål har vi beaktat uppdragsgivarens behov, vilket ytterligare stärker tillförlitligheten. (Glasberg, Höglund-Ingö, Liljeroth, & Silin, 2024, S. 46-49).

Metoderna vi har valt för examensarbetet är en litteraturöversikt, vars resultat redogörs för i kapitel 4–8, och en kvalitativ undersökning, alltså de semistrukturerade intervjuerna, vars resultat redogörs för i kapitel 10. Valet att utföra en litteraturöversikt är välmotiverat eftersom det ger oss en teoretisk bas för examensarbetet och för den kvalitativa undersökningen. Litteraturöversikten är väl utförd, eftersom den baserar sig på aktuella, mångsidiga och tillförlitliga källor med korrekta källhänvisningar, vilket ökar examensarbetets tillförlitlighet. Tillvägagångssätten under databassökningarna beskrivs ytligt, och kunde ha förtydligats, till exempel med hjälp av en söktabell. (Glasberg, Höglund-Ingö, Liljeroth, & Silin, 2024, S. 46-49).

Det finns en tydlig koppling mellan resultaten från litteraturöversikten och intervjufrågorna (Bilaga 5: Intervjuguide), som förstärker tillförlitligheten. En kvalitativ undersökning är en lämplig metod, för den ger oss djupgående svar. Intervjuerna är semistrukturerade för att ungdomarna som intervjuades har deltagit i utrymmets verksamhet varierande länge. Endast två ungdomar ställde upp för intervjuerna i det kreativa utrymmet. Två intervjuer ger oss inte en tillräckligt bred helhetsbild och så till vida kan vi inte generalisera resultaten

från innehållsanalysen. En större tillförlitlighet hade kunnat uppnås ifall fler ungdomar hade ställt upp för intervjuerna. (Glasberg, Höglund-Ingo, Liljeroth, & Silin, 2024, S. 46-49). Här märker vi också att utrymmets verksamhet är frivillig att delta i (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025), och därför kanske intervjudeltagandet var lågt. Resultaten från intervjuerna har en tydlig koppling till planschen (Bilaga 7: Plansch), vilket ytterligare ökar tillförlitligheten (Glasberg, Höglund-Ingo, Liljeroth, & Silin, 2024, S. 46-49).

När det kommer till examensarbetets innehåll har vi gjort avgränsningar, och tar inte upp en väsentlig aspekt, som är språkfrågan i utrymmet. Det kreativa utrymmet är tvåspråkigt, och för på så sätt ihop ungdomar med antingen finska eller svenska som modersmål (Jannicke Ingelin, personlig kommunikation, 8 januari 2025). Det här kunde ha varit viktigt att beakta i samband med utrymmets trivsel, vilket också syns i intervjuvaren (Tabell 6: Olika modersmål).

Språket i examensarbetet är tydligt, vilket minimerar missförstånd och ökar tillförlitligheten. Vi förklarar också centrala begrepp för att öka språkets tydlighet. Dessutom diskuterar vi svagheter och utvecklingsbehov som också är något som stärker tillförlitligheten. (Glasberg, Höglund-Ingo, Liljeroth, & Silin, 2024, S. 46-49).

11.3 Diskussion om etiska val och överväganden

Vi har följt GDPR, etiska principer, vid insamlingen av intervjumaterialet. Vi har redogjort för hur vi beaktar de etiska principerna i kapitel 9 och följt dem genom hela kvalitativa undersökningen. Alla deltagare har informerats skriftligt och muntligt om vad deltagandet i intervjuerna innebär, i ett infobrev (Bilaga 1: Informationsbrev), och gett sitt samtycke för att delta (Bilaga 3: Samtyckesblankett). Deltagarna har informerats om hur det insamlade materialet kommer användas och om hur det förvaras och förstörs. Vi har endast ställt intervjufrågor (Bilaga 5: Intervjuguide) som är relevanta med tanke på examensarbetets syfte och mål. (Glasberg, Höglund-Ingo, Liljeroth, & Silin, 2024, S. 44).

11.4 Utvärdering i relation till examensarbetets syfte och mål

Syftet med examensarbetet är att samla ihop information om vad som får ungdomar att trivas i det öppna kreativa utrymmet i Pargas. Det här har vi uppnått genom att först göra

en litteraturöversikt och fått svar på vilka faktorer som påverkar trivseln i ungdomsverksamheter, och sedan med resultaten från litteraturöversikten som grund formulerat intervjufrågor (Bilaga 5: Intervjuguide) och utfört en kvalitativ undersökning i det kreativa utrymmet i Pargas. Målet, att främja de ungas trivsel, har vi uppnått genom att ge de professionella i utrymmet information om faktorer som påverkar de ungas trivsel och genom att ge de uppsökande ungdomsarbetarna i skolorna en plansch (Bilaga 7: Plansch) som verktyg för att marknadsföra utrymmet.

Som tidigare nämnt, är resultaten i examensarbetet inte generaliserbara, eftersom de baserar sig på endast två intervjuer. När det kreativa utrymmet har fler besökare kunde det göras ett nytt examensarbete som mer djupgående undersöker trivseln i utrymmet. Det här kunde ge mångsidigare resultat och en bättre översikt av vilka faktorer som påverkar de ungas trivsel i det kreativa utrymmet.

12 Källförteckning

- ADHD-liitto. (u.d.). *Yleistä tietoa adhd:stä*. Hämtat från ADHD- liitto: <https://adhd-liitto.fi/adhd-tietoa/yleista-tietoa-adhdsta/> den 6 februari 2025
- Askheim, O. P., & Starrin, B. (2007). Det finns bruk för alla - empowerment utanför arbetsmarknaden? i O. Askheim, & B. Starrin, *Empowerment: I teori och praktik* (ss. 90-95). Malmö: Gleerups utbildning AB. Hämtat från <https://www.smakprov.se/smakprov/visa/9789140648389/partner/smakprov/> den 10 februari 2025
- Autismliitto 1. (den 19 april 2023). *Aistit*. Hämtat från Autismliitto: <https://autismliitto.fi/autismi/toimintakyky/aistit/> den 4 februari 2025
- Autismliitto 2. (den 5 maj 2023). *Neurokehitykselliset häiriöt*. Hämtat från Autismliitto: <https://autismliitto.fi/autismi/erilaista-autismia/neuropsykiatriset-hairiot/> den 10 februari 2023
- Autismliitto 3. (den 31 januari 2023). *Autismikirjon piirteiden näkyminen*. Hämtat från Autismliitto: <https://autismliitto.fi/autismikirjon-piirteiden-nakyminen/> den 4 februari 2025
- Autismliitto 4. (den 8 april 2024). *Rutiinit ja rituaalit*. Hämtat från Autismliitto: <https://autismliitto.fi/autismi/toimintakyky/rutiinit-ja-rituaalit/> den 4 februari 2025
- Autismliitto 5. (den 23 maj 2023). *Stressiherkkyys*. Hämtat från Autismliitto: <https://autismliitto.fi/autismi/toimintakyky/stressiherkkyys/> den 4 februari 2025
- Biocodex Oy. (u.d.). *ADHD nuorella*. Hämtat från ADHD tutkitusti: <https://adhd-tutuksi.fi/mika-on-adhd/adhd-nuorella/> den 6 februari 2025
- Brown, E., & Nicklin, L. (2019). Spitting Rhymes and Changing Minds: Global Youth Work through Hip-Hop. *International Journal of Development Education and Global Learning*, 11(2), 159–174. doi: <https://doi.org/10.18546/IJDEGL.11.2.03>
- Dawes, N., & Larson, R. (2011). How Youth Get Engaged: Grounded-Theory Research on Motivational Development in Organized Youth Programs. *Developmental Psychology*, 47(1), 259-269. doi:10.1037/a0020729
- Diskrimineringslagen 1325/2014. (den 30 december 2014). Hämtat från <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141325> den 28 januari 2025
- Fawcett, L., Garton, A., & Dandy, J. (2009). Role of motivation, self-efficacy and parent support in adolescent structured leisure activity participation. *Australian Journal of Psychology*, 61(3), 175-182. doi:<https://doi.org/10.1080/00049530802326792>
- Finlands grundlag 731/1999. (den 11 juni 1999). Hämtat från <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731> den 28 januari 2025

- Fletcher, J. (den 27 februari 2013). The effects of childhood ADHD on adult labor market outcomes. *Health Economics*, 23(2), 159-181. doi:<https://doi.org/10.1002/hec.2907>
- Fried, L., Lovering, C., Falconer, S., Francis, J., Johnston, R., Lombardi, K., . . . Blue, L. (den 5 december 2023). Developing a Resource for Arts Educators to Enhance the Social and Emotional Well-being of Young People. *International Journal of Education & the Arts*, 24(23). doi:<http://doi.org/10.26209/ijea24n23>
- Glasberg, A.-L., Höglund-Ingo, P., Liljeroth, P., & Silin, C. (2024). *Handbok för utvecklingsinriktade examensarbeten*. Vasa: Yrkeshögskolan Novia.
- Hagler, M., & Poon, C. (2023). Contextual antecedents and well-being indicators associated with children's and adolescents' access to supportive nonparent adults. *Journal of community psychology*, 51(8), 1-20. doi:10.1002/jcop.23016
- Haruhiko, T. (2021). Development of the 'Ibashi' Concept in Japanese Education and Youth Work: 'Ibashi' as a Place of Refuge and Empowerment for Excluded People. *Educational Studies in Japan: International Yearbook*(15), 3-15. doi:<https://www.jstage.jst.go.jp/browse/esjkyoiku>
- Institutet för hälsa och välfärd 1. (den 21 september 2023). *Välbefinnandet bland barn och unga – Enkäten Hälsa i skolan 2023*. Hämtat från Statistikrapport 49/2023: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147271/Valbefinnandet_bland_barn_och_unga_Enkaten_Halsa_i_skolan_2023_Statistikrapport_49_korrigerats.pdf?sequence=5&isAllowed=y den 18 februari 2025
- Institutet för hälsa och välfärd 2. (den 2 juli 2024). *Likabehandling och diskriminering i regnbågsbarnens och -ungdomarnas liv*. Hämtat från Jämställdhet: https://thl.fi/sv/teman/jamstallldhet/framjande-av-jamstallldhet/informationspaket-om-regnbagsbarn-och-unga-for-den-professionella/likabehandling-och-diskriminering-i-regnbagsbarnens-och-ungdomarnas-liv#jamlik_behandling%C2%A0 den 23 januari 2025
- Jakobsson, B. T. (den 21 december 2012). What makes teenagers continue? A salutogenic approach to understanding youth participation in Swedish club sports. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 19(3), 239-252. doi:<https://doi.org/10.1080/17408989.2012.754003>
- Jaskari, O., & Keski-Rahkonen, A. (2021). *Väheemistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuoliväheemistöjen terveydelle*. Hämtat från Aikakauskirja Duodecim: <https://www.duodecimlehti.fi/duo16384> den 28 januari 2025
- Jokela, S., Luopa, P., Hyvärinen, A., Ruuska, T., Martelin, T., & Klemetti, R. (2020). *Sukupuoli- ja seksuaaliväheemistöihin kuuluvien nuorten hyvinvointi. Kouluterveyskyselyn tuloksia 2019*. Hämtat från Institutet för hälsa och välfärd: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140742/URN_ISBN_978-952-343-580-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y den 6 februari 2025
- Kaufman, J., & Maykel, C. (den 25 april 2022). The assessment of creativity for people with autism spectrum disorder. *Journal Articles*, 60(2), 1-8. doi:10.1002/pits.22729

- Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män 609/1986. (den 8 augusti 1986). Hämtat från <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609> den 28 januari 2025
- Lee, L., Currie, V., Saied, N., & Wright, L. (2020). Journey to hope, self-expression and community engagement: Youth-led T arts-based participatory action research. *Children and Youth Services Review*, 109. doi:<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2019.104581>
- Malin, H. (2015). Arts Participation as a Context for Youth Purpose. *Studies in Art Education*, 56(3), 268-280. doi:<https://doi.org/10.1080/00393541.2015.11518968>
- Mittelmark, M., & Bauer, G. (2022). Chapter 3: Salutogenesis as a Theory, as an Orientation and as the Sense of Coherence. i M. Mittelmark, G. Bauer, & L. e. Vaandrager, *The Handbook of Salutogenesis*. Hämtat från <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK584092/>
- Otaya, S. (2021). How Has the Support Called 'Ibasho' Been Discussed? *Educational Studies in Japan: International Yearbook*(15), 17-26. doi:<https://www.jstage.jst.go.jp/browse/esjkyoiku>
- Pearrow, M. (den 12 december 2008). A Critical Examination of an Urban-Based Youth Empowerment Strategy: The Teen Empowerment Program. *Journal of Community Practice*, 16(4), 509-525. doi:<https://doi.org/10.1080/10705420802514213>
- Schippers, L., Greven, C., & Hoogman, M. (2024). Associations between ADHD traits and self-reported strengths in the general population. *Comprehensive Psychiatry*, 130. doi:<https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2024.152461>
- Seta. (u.d.). *LHBTIQ-fakta*. Hämtat från <https://sv.seta.fi/lhbtqi-fakta/> den 28 januari 2025
- Sillanpää, S. (2021). Mångfalden av kön och sexuell läggning. i E. Laasonen-Tervaoja, K. Jokikokko, & M. Kielinen, *Lärarguide för att ta i beaktande kulturell mångfald i den grundläggande utbildningen*. KuTiMat. Hämtat från <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/OpeOpas-KuTiMat-sv.pdf> den 28 januari 2025
- Sotkanet.fi. (2025). *Tilastohaku*. Hämtat från <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=219> den 16 april 2025
- Soule, K. (den 15 maj 2017). Creating Inclusive Youth Programs for LGBTQ+ Communities. *Journal of human sciences & extension*, 5, 1-25. doi:<https://doi.org/10.54718/PLT01808>
- Svenska Akademiens ordbok 1. (2007). *Trivsel*. Hämtat från <https://www.saob.se/artikel/?seek=trivsel&pz=1> den 18 februari 2025
- Svenska Akademiens ordbok 2. (2008). *Trygghet*. Hämtat från <https://www.saob.se/artikel/?seek=trygghet&pz=1> den 18 februari 2025
- Taavetti, R., Alanko, K., & Heikkinen, L. (2015). *Hyvinvoiva sateenkaarinuoritutkimushanke. Tulosten tiivistelmä*.

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Hämtat från
<https://edition.fi/nuorisotutkimusseura/catalog/view/388/318/899-1> den
23 januari 2025

Wiggins, T. (2018). Critical Friendship: Helping Youth Lift as They Climb Together.
Afterschool matters(27), 1-9. doi:<http://www.niost.org>

Bilaga 1: Informationsbrev

Yrkeshögskolan Novia, Institutionen för hälsa och välfärd.

Trivsel i kreativ ungdomsverksamhet: En studie av ungdomars trivsel i det öppna kreativa utrymmet i Pargas inom SKAPA-projektet

Linda Fredriksson, Ida Hisinger, Fanny Lindholm och Julia Strömberg, februari 2025

INFORMATIONSBREV TILL DIG SOM DELTAR I INTERVJUN

Till dig som besöker det öppna kreativa utrymmet i Pargas!

Det kreativa utrymmet har som mål att vara en kreativ och stödjande miljö, där ni ungdomar har friheten att skapa själva utan strikta ramar och instruktioner. Dessutom ska verksamheten främja psykisk hälsa och motverka isolering. För att målen ska uppfyllas, är trivseln i utrymmet central.

Vi har inom ramen för våra YH-studier bestämt oss för att göra ett examensarbete om ungdomarnas trivsel i det öppna kreativa utrymmet i Pargas. Undersökningen kommer att utföras som individuella intervjuer eller par-/gruppintervjuer. Materialet kommer anonymiseras och användas endast för denna uppgift och ingå som en del av examensarbetet för att lyfta fram vilka faktorer som bidrar till att främja trivseln i utrymmet. Ditt deltagande i intervjun är frivilligt, och du får naturligtvis lämna intervjutillfället när som helst. Intervjuerna kommer att utföras i det kreativa utrymmet under dess öppettider. Längden på intervjutillfällena kan variera från person till person, men de tar högst en halv timme var.

Om du har några som helst frågor angående undersökningen eller har synpunkter på intervjuerna, kontakta oss per mejl ida.hisinger@edu.novia.fi.

Tack för att du vill vara med och främja trivseln i det kreativa utrymmet i Pargas!

Åbo 12.2.2025

Ida Hisinger
Socionom, YH -studerande
ida.hisinger@edu.novia.fi

Handledare
Camilla Strandell-Laine
HVD, sjukskötare
camilla.strandell-laine@novia.fi

Bilaga 2: Informaatiokirje

Yrkeshögskolan Novia, Terveyden ja hyvinvoinnin instituutio

Viihtyvyys luovassa nuorisotoiminnassa: Tutkimus nuorten viihtyvyydestä avoimessa luovassa tilassa Paraisilla SKAPA- projektissa

Linda Fredriksson, Ida Hisinger, Fanny Lindholm ja Julia Strömberg, helmikuu 2025

INFORMAATIOKIRJE SINULLE JOKA OSALLISTUT HAASTATTELUUN

Sinä joka vieraillet luovassa tilassa Paraisilla!

Luovan tilan tavoite on olla luova ja tukeva ilmapiiri, jossa teillä nuorilla on vapaus tuottaa taidetta ilman tarkkoja ohjeita. Toiminnan on sitä paitsi tarkoitus edistää psyykkistä hyvinvointia ja ehkäistä eristäytymistä. Viihtyvyys on tilan keskipiste, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa.

Olemme päättäneet tehdä meidän opinnäytetyön nuorten viihtyvyydestä avoimessa luovassa tilassa Paraisilla. Tutkimus suoritetaan yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluina. Materiaali tullaan anonymisoimaan ja käyttämään ainoastaan tähän tehtävään. Vastaukset ovat osana meidän opinnäytetyötämme, jotta voidaan korostaa mitkä tekijät voivat vaikuttaa viihtyvyyden edistämiseen luovassa tilassa. Sinun osallistumisesi on vapaaehtoista ja saat poistua haastattelutilanteesta koska tahansa. Haastattelut toteutetaan luovassa tilassa sen aukioloaikoina. Haastattelun pituus voi vaihdella, mutta kestää enintään puoli tuntia.

Jos sinulla on kysymyksiä liittyen tutkimukseen tai on näkökulmia haastatteluun, ole yhteydessä meihin sähköpostin kautta ida.hisinger@edu.novia.fi.

Kiitos että haluat olla mukana edistämässä luovan tilan viihtyvyyttä Paraisilla!

Turku 12.2.2025

Ida Hisinger

Sosionomi, AMK- opiskelija

ida.hisinger@edu.novia.fi

Ohjaaja

Camilla Strandell- Laine

Sairaanhoitaja

camilla.strandell-laine@novia.fi

Bilaga 3: Samtyckesblankett**SAMTYCKE TILL DELTAGANDE I INTERVJU**

Nedan ger du ditt samtycke till att delta i en intervju inom ramen för examensarbetet "Trivsel i kreativ ungdomsverksamhet: En studie av ungdomars trivsel i det öppna kreativa utrymmet i Pargas inom SKAPA-projektet". Vi utför en kvalitativ undersökning med datainsamlingsmetoderna individuella, par- eller gruppintervjuer i det kreativa utrymmet i Pargas. Syftet med vårt examensarbete är att samla ihop information om vad som får ungdomar att trivas i det kreativa utrymmet.

Läs igenom detta noggrant och ge ditt samtycke genom att skriva under med din namnteckning längst ned.

Medgivande

- Jag har tagit del av informationen kring undersökningen och är medveten om hur intervjun kommer att gå till och hur lång tid den tar.
- Jag har fått tillfälle att få mina frågor angående undersökningen besvarade innan den påbörjas och vet vem jag ska vända mig till med frågor.
- Jag deltar i denna undersökning helt frivilligt och har blivit informerad om varför jag har blivit tillfrågad och vad syftet med deltagandet är.
- Jag är medveten om att jag när som helst under intervjuens gång kan avbryta mitt deltagande utan att jag behöver förklara varför.
- Jag ger mitt medgivande till att den information som framkommer under fokusgruppsintervjun kan användas för ovannämnda examensarbete.
- Jag ger detta samtycke förutsatt att inga andra än den som är knuten till examensarbetet kommer att ta del av det insamlade materialet.

Pargas den ... / ... 2025

.....

Underskrift

Bilaga 4: Suostumuslomake**Suostumus osallistumiselle haastatteluun**

Alla annat suostumuksen haastatteluun osana opinnäytetyötä "Tutkimus nuorten viihtyvyydestä avoimessa luovassa tilassa Paraisilla SKAPA- projektissa". Me suoritamme kvalitatiivisen tutkimuksen luovassa tilassa Paraisilla ja tiedonhankintamenetelmänä käytämme yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluja. Opinnäytetyömme tarkoitus on kerätä tietoa siitä, mikä saa nuoret viihtymään luovassa tilassa.

Lue tämä huolellisesti läpi ja anna suostumuksesi allekirjoittamalla tämän lomakkeen.

Suostumus

- Olen saanut tietoa tutkimuksesta ja olen tietoinen siitä, miten haastattelu suoritetaan ja kuinka kauan se kestää.
- Minulla on annettu mahdollisuus saada kysymykseni tutkimuksesta vastattua ennen sen aloittamista, ja tiedän, kenelle voin kääntyä kysymysten kanssa.
- Minä osallistun tähän tutkimukseen vapaaehtoisesti ja olen tietoinen siitä miksi minua on pyydetty haastatteluun ja mikä osallistumisen tarkoitus on.
- Minä olen tietoinen siitä, että minä voin koska tahansa haastattelun aikana päättää osallistumiseni ilman selitystä.
- Minä annan suostumuksen sille, että saatua tietoa voi käyttää yllämainitussa opinnäytetyössä.
- Annan tämän suostumuksen sillä ehdolla, että kukaan muu kuin opinnäytetyöhön liittyvät henkilöt ei saa tutustua kerättyyn aineistoon.

Parainen .../... 2025

.....

Allekirjoitus

Bilaga 5: Intervjuguide

Yrkeshögskolan Novia, Institutionen för hälsa och välfärd

Trivsel i kreativ ungdomsverksamhet: En studie av ungdomars trivsel i det öppna kreativa utrymmet i Pargas inom SKAPA-projektet

Intervjuguide

Vad fick dig att komma till det kreativa utrymmet?

- Hur hörde du om utrymmet?

Vad gör du här (vilken konstnärlig aktivitet)?

- Hade du förhandskunskaper inom området?
- Påverkar (specifik aktivitet) ditt mående? På vilket sätt?

Hur trivs du här?

Hur månte gången är du här?

- På vilket sätt har utrymmet förändrats sedan du första gången var här?
- Har din trivsel förändrats?

Tänker du komma hit på nytt? Varför/varför inte?

Vad tycker du om att fritt få bestämma vad du gör på utrymmet? /Borde det vara mer ledd verksamhet?

Har du varit på den traditionella ungdomsgården PIUG?

- Hur trivdes du där?
- Skillnader mellan ungdomsgården och kreativa utrymmet?

Känner du att du kan vara dig själv här?

Vilka faktorer har påverkat din trivsel positivt/negativt?

Vad skulle kunna utvecklas i utrymmet för att främja din trivsel?

Känner du någon deltagare här från tidigare?

(Eventuellt) Har du fått nya vänner här?

Bilaga 6: Haastattelukysymykset

Yrkeshögskolan Novia, Terveiden ja hyvinvoinnin instituutio

Viihtyvyyden luovassa nuorisotoiminnassa: Tutkimus nuorten viihtyvyydestä avoimessa luovassa tilassa Paraisilla SKAPA- projektissa

Haastattelukysymykset

Mikä sai sinut tulemaan tänne?

- Miten kuulit tästä paikasta?

Mitä teet täällä (mikä luova aktiviteetti)?

- Oliko sinulla aiempaa osaamista siitä?
- Vaikuttaako tämä toiminta/aktiviteetti sinun vointiisi? Miten?

Miten viihdyt täällä?

Montako kertaa olet ollut täällä?

- Millä tavalla tila on muuttunut ensimmäisestä käynnistäsi?
- Onko sinun viihtyvyytesi muuttunut?

Aiotko käydä täällä jatkossa? Miksi/miksi et?

Mitä ajattelet siitä, että saat itse valita mitä teet luovassa tilassa? / Pitäisikö sinun mielestäsi olla enemmän ohjattua toimintaa?

Oletko käynyt perinteisessä nuorisotalossa PUNT?

- Miten viihdyit siellä?
- Eroavaisuuksia nuorisotalossa ja luovassa tilassa?

Tuntuuko sinusta, että voit olla oma itsesi täällä?

Mitkä asiat ovat vaikuttaneet viihtyvyytesi positiivisesti/negatiivisesti?

Mikä edistäisi viihtyvyyttäsi täällä?

Tunnetko ketään muuta osallistujaa entuudestaan?

Oletko saanut uusia kavereita täältä?

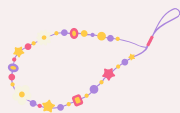
Bilaga 7: Plansch

VAR? Ankarhuset, Urnlundsvägen 4, Pargas

NÄR? Tisdagar kl. 16-18

Onsdagar kl. 15-18.30

Ingen anmälan krävs!

Alla är så trevliga här!

Trevlig atmosfär!

Jag har fått påverka
hur Inspira ska se ut!

Här kan du förverkliga
dina kreativa idéer

Bilaga 8: Juliste

MISSÄ? Ankkuritalo, Urnlundintie 4, Parainen

MILLOIN? Tiistaisin klo 16-18

Keskiviikkoisin klo 15-18.30

Ilmoittautumista ei tarvita!

Kaikki ovat niin mukavia
täällä!

Hyvä ilmapiiri!

Olen saanut vaikuttaa
siihen, miltä Inspira
näyttää!

Täällä voit toteuttaa
luovia ideoitasi